

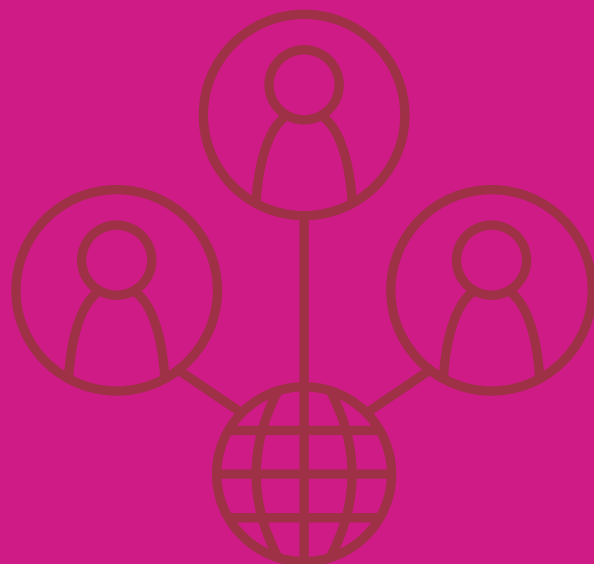
VERSLAVINGSZORG
NOORD NEDERLAND

Netwerkgericht werken binnen VNN

Sander Reijnholt en Nikki de Ruiter

Eindopdracht Bachelor Social Work

Academie voor Sociale Studies,
Hanzehogeschool Groningen

Onderzoek naar netwerkgericht werken binnen VNN

Auteurs: Sander Reijnholt (375413) en Nikki de Ruiter (381635)

23 mei 2023

Bachelor Social Work Voltijd

Academie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen

Eindopdracht SSVB22EO

Verslavingszorg Noord-Nederland Specialistisch Wonen Coendersweg

Opdrachtgever: Leoni Storm

Begeleidende docenten: Froukje Dijkstra, Nick de Jong en Jacqueline Donkers

Aantal woorden: 6996

Voorwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de eindopdracht van de opleiding Social Work voltijd aan de Hanzehogeschool te Groningen. Het onderzoek is uitgevoerd binnen de organisatie Verslavingszorg Noord-Nederland op de locatie specialistisch wonen Coendersweg. Het onderzoek, de ontwikkeling van het product en het schrijven van het verantwoordingsverslag heeft plaatsgevonden in het tweede semester van leerjaar 2022/2023.

Wij willen Nick de Jong bedanken voor de begeleiding tijdens dit onderzoek. Daarnaast willen we de professionals en cliënten van Verslavingszorg Noord-Nederland bedanken voor hun medewerking aan ons onderzoek door deelname aan onder andere interviews. Bovenal willen wij onze opdrachtgever, Leoni Storm, vanuit Verslavingszorg Noord-Nederland bedanken voor de waardevolle begeleiding, samenwerking en de brainstormsessies.

Managementsamenvatting

In 2022 heeft Verslavingszorg Noord-Nederland, hierna te noemen: VNN, het samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel ondertekend. In dit convenant is afgesproken dat er binnen de wijk de Wijert multidisciplinair gewerkt wordt tussen verschillende instanties (formeel), anderzijds staat het aanbieden van zorg in de wijk en het netwerk van de inwoner centraal (informeel). Het netwerk van de inwoner wordt centraal gezet door netwerkgericht te werken aan de hand van steungroepen. De doelen van Samen voor Herstel zijn: de juiste zorg op het juiste moment door de juiste personen, zodat de inwoner een betere kwaliteit van leven krijgt; het vergroten van de participatie van de inwoner in de maatschappij; de inwoner kan omgaan met klachten en krachten en een betere kwaliteit van leven heeft en dat de duur van de zorg en de zwaarte van de zorg afneemt (Samen voor Herstel, 2022).

Echter, de organisatie veronderstelde dat de woonbegeleiders weerstand ervoeren bij het inzetten van de steungroepen, als gevolg daarvan werd er in de praktijk niet gewerkt met steungroepen. Aan de hand van vooronderzoek, bestaande uit veld- en literatuuronderzoek, kon er gesteld worden dat deze veronderstelling klopte. Deze veronderstelling roept vragen op, aangezien VNN zich wel geëngageerd heeft aan Samen voor Herstel. Tijdens dit onderzoek is de focus gelegd op netwerkgericht werken, de steungroepen zijn hierin meegenomen als onderdeel van netwerkgericht werken. De doelstelling van het gecreëerde product is: het aanreiken van handvatten die de woonbegeleiders nodig hebben om netwerkgericht te gaan werken om aan de hand van deze methodiek de samenredzaamheid van cliënten en hun netwerk te vergroten.

Om bovenstaande doelstelling te kunnen verwezenlijken in de praktijk is er vooronderzoek gevoerd aan de hand van veld- en literatuuronderzoek. Vervolgens zijn alle woonbegeleiders, een externe professional op het gebied van steungroepen en vijf van de achtentwintig cliënten geïnterviewd. Uit deze interviews kon geconcludeerd worden dat alle woonbegeleiders weerstand ervaren bij het inzetten van steungroepen, echter geven alle woonbegeleiders ook aan dat ze het belang van netwerkgericht werken inzien en dit zouden willen toepassen in de praktijk. Uit de interviews met cliënten is gebleken dat zij het lastig vinden om hun netwerk te betrekken omdat het tijdens de woonbegeleiding nooit is gedaan. Ze geven wel aan het nut ervan in te zien wanneer een cliënt daar behoefte aan heeft. Na de interviews is er aanvullend literatuuronderzoek gedaan naar best practices van implementatiemethodieken en netwerkgericht werken.

Op basis van de informatie van de interviews en het aanvullende literatuuronderzoek is er een brainstormsessie georganiseerd, tijdens deze brainstormsessie is er met elkaar gekeken naar wat de woonbegeleiders nodig hebben om netwerkgericht te werken. Hier zijn drie mogelijke oplossingen uitgekozen, van deze drie zijn prototypes gemaakt. De prototypes zijn met de woonbegeleiders besproken en hier is een keuze voor het product uitgekomen. Het product is vervolgens verder ontworpen, deels getest in de praktijk en vervolgens geëvalueerd.

Er zijn aanbevelingen opgesteld om ervoor te zorgen dat de doelstelling in de praktijk behaald wordt. Deze aanbevelingen zijn:

- Het implementeren van de supervisiehandleiding moet gedragen worden door het gehele team. Voor het meeste effect moet er voldoende draagvlak zijn bij de professionals (Politiek & Hoogendijk, 2014)).
- Er moet een professional aanwezig zijn die de supervisie bijeenkomst kan leiden en voldoende kennis heeft over de SCOREN methodiek.
- De woonbegeleiders moeten zich committeren aan het netwerkgericht werken om inbreng te creëren voor de supervisie.
- Er moet voldoende tijd worden vrijgemaakt om de supervisie bijeenkomsten te geven.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Managementsamenvatting.....	2
H1 Beschrijving product	4
H2 Aanleiding en doelstelling van het advies	5
H2.1 Context	5
H2.2 Probleemanalyse.....	7
H3 Onderbouwing aanpak en inhoud	10
H3.3 Brainstormsessie en prototyping	14
H4 Aanbevelingen	18
Literatuurlijst.....	19
Bijlagen	21
Bijlage 1: Het product	21
Bijlage 2: De probleemboom.....	29
Bijlage 3: Uitgewerkte interviews	29
Bijlage 4: Opzet interviews	36
Bijlage 5: Fly on the Wall.....	37
Bijlage 6: Thematic analysis Fly on the Wall	38
Bijlage 7: Literatuuronderzoek implementatie, netwerkgericht werken en andere stromingen.	39
Bijlage 8: Thematic analysis interviews.....	43
Bijlage 9: Informed Consent interviews.....	52
Bijlage 10: Decision Matrix brainstormsessie.....	52
Bijlage 11: Prototypes	55
Bijlage 12: Literatuuronderzoek prototypes	64
Bijlage 13: Thematic analysis testfase	65

H1 Beschrijving product

Naar aanleiding van dit onderzoek is er een product ontwikkeld voor de specialistisch wonen locatie van VNN. Het product bestaat uit een startsessie en supervisie bijeenkomsten (bijlage 1) met als doel de professionals handvatten aan te reiken om netwerkgericht te werken en hierdoor de samenredzaamheid van cliënten en hun netwerk te vergroten.

Startsessie

De startsessie is erop gericht om de supervisie bijeenkomsten aan het team te introduceren. De startsessie wordt geleid door de zorgcoördinator van de afdeling. In de startsessie worden de woonbegeleiders gevraagd om hun successen, met betrekking tot netwerkgericht werken, te delen. De focus ligt op wat er al gedaan wordt en wat er goed gaat. Na het delen van de successen wordt er een afspraak gemaakt dat elke woonbegeleider de komende zes weken met minimaal één cliënt gaat oefenen met netwerkgerichte begeleiding. Door dit met elkaar af te spreken, en uit te voeren in de praktijk, ontstaat er inbreng voor de eerste supervisie bijeenkomst. De woonbegeleiders hebben zes weken om te signaleren waar ze tegenaan lopen of wat juist heel goed gaat. Deze bevindingen worden besproken tijdens de eerste supervisie bijeenkomst.

Supervisie bijeenkomst

Het volgende onderdeel van het product zijn de supervisie bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten worden één keer in de zes weken geleid door de zorgcoördinator van de afdeling. De inhoud van de training is afhankelijk van de inbreng en de vragen van de woonbegeleiders. De methodiek van de supervisie is gebaseerd op de SCOREN methodiek. De SCOREN methodiek is oorspronkelijk een supervisie methodiek die gericht is op ongewenst gedrag. Deze methodiek is bij de desbetreffende woonbegeleiders bekend en bevalt goed, daarom is ervoor gekozen om deze methodiek om te zetten naar netwerkgericht werken. De SCOREN methodiek bevat de volgende onderwerpen: signaleren, contact maken, ombuigen en rendement (Van Dalen et al., 2020). Aan de hand van deze vier punten zullen de inbrengen besproken worden met het team. Per inbreng wordt er met elkaar gekeken naar wat hierin goed ging en wat beter had gekund. De woonbegeleider krijgt tips en tops, aan de hand hiervan wordt de situatie uitgebeeld in een rollenspel en kan de woonbegeleider de gekregen tips oefenen. Op dit rollenspel kan feedback gegeven worden zodat de woonbegeleider een goed beeld heeft van hoe hij/zij de situatie aan kan pakken in de praktijk.

Kansen en kwaliteit

De uitvoering van de bijeenkomsten zorgt ervoor dat de woonbegeleiders handvatten aangereikt krijgen om netwerkgericht te werken. Dit zorgt ervoor dat zij de kennis en ervaring ontwikkelen om de cliënten te stimuleren om betekenisvolle relaties aan te gaan met anderen en dat ze betrokken zijn bij de ontwikkeling van de cliënten in relatie tot hun sociale omgeving. Voor de cliënten houdt dit in dat er tijdens de woonbegeleiding gefocust wordt op de inzet van het netwerk en dat er na het uitstromen een goed werkend netwerk staat. Dit draagt bij aan de beroepswaarden, het bevorderen van het aangaan van betekenisvolle relaties, betrokkenheid bij de ontwikkeling in relatie tot de sociale omgeving, het bevorderen van de sociale participatie, de versterking van eigen kracht en het bevorderen van de zelfredzaamheid (BPSW, 2021).

Het product is ontworpen aan de hand van literatuur- en veldonderzoek en het product is geëvalueerd binnen de organisatie.

H2 Aanleiding en doelstelling van het advies

In dit hoofdstuk staat de context, de probleemanalyse en de doelstelling uitgewerkt. De probleemanalyse is uitgewerkt aan de hand van de huidige situatie voor de cliënten, de huidige situatie voor organisatie en de professionals en de huidige situatie met betrekking tot de maatschappij en overheid. Tijdens dit hoofdstuk wordt er verwezen naar persoonlijke communicatie, dit betreft informatie uit de gehouden interviews (bijlage 3).

H2.1 Context

Organisatie

De organisatie waar het onderzoek wordt uitgevoerd betreft Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN), welke zich inzet op de ondersteuning en behandeling van personen met verslavingsproblematiek. Jaarlijks heeft VNN-contact met tienduizend verschillende cliënten, dit kan de cliënt met verslavingsproblematiek zelf zijn maar ook de ouders of partner. Om alle cliënten adequate zorg te bieden heeft VNN ruim negenhonderdennegentig medewerkers in dienst.

De missie van VNN is: *Perspectief bieden op een ander leven* (VNN, 2023). Hieronder valt de cliënt zelf maar ook zijn omgeving, zoals de ondersteuning van ouders of partner. Daarnaast zet VNN ook in op de preventie van verslavingsproblematiek.

VNN hanteert de volgende mensenvisie:

- De mens is autonoom
- Verslaving beperkt de autonomie
- Iedereen kan verslaafd raken

Het zorgaanbod van VNN is gebaseerd op deze mensenvisie .

Afdeling

De afdeling waar het onderzoek plaatsvindt is de afdeling Specialistisch Wonen Coendersweg (vanaf nu Coendersweg genoemd). De Coendersweg is een afdeling binnen VNN die gespecialiseerd is in het begeleiden en huisvesten van cliënten met verslavingsproblematiek. De afdeling biedt begeleid en beschermd wonen aan op basis van een WMO indicatie.

Op de Coendersweg werken cliënten aan hun herstel door middel van het ontwikkelen van vaardigheden op zeven leefgebieden: middelen gebruik, lichamelijke gezondheid, wonen, werk, dagbesteding, school en vrije tijd, familie en andere belangrijke mensen, zelfzorg en leefstijl, financiën en administratie. Hierbij formuleert de cliënt samen met zijn begeleider een begeleidingsdoel per leefgebied, welke na drie maanden geëvalueerd wordt. Het doel van de begeleiding is om de cliënt te leren hun leven vorm te geven zonder middelengebruik en dit te behouden. Voorbeelden van hulpvragen zijn: cv rondbrengen bij potentiële werkgevers, sporten met de begeleiding en boodschappen doen. Naast dat cliënten woonbegeleiding ontvangen vindt er altijd een ambulante behandeling plaats binnen VNN.

Het begeleidingsteam van de Coendersweg bestaat uit een ervaringsdeskundige, vier HBO-woonbegeleiders, een MBO-woonbegeleider, een sociaal juridisch dienstverlener, een huishoudelijk begeleider, een zorgcoördinator en een HBO-stagiair Social Work.

Participatiesamenleving

In de Troonrede van 2013 (Troonrede, 2013) werd de participatiesamenleving aangekondigd, waarin de nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid van burgers ten aanzien van hun eigen leven en dat van hun omgeving. Deze ontwikkeling heeft ook gevolgen voor de zorgverlening aan cliënten van

VNN, waarbij de nadruk komt te liggen op het stimuleren van zelfredzaamheid en het betrekken van het sociale netwerk van de cliënt.

In het geval van de Coendersweg betekent dit dat de cliënt verantwoordelijkheid heeft over zijn eigen herstel terwijl VNN een zekere verantwoordelijkheid draagt zolang de cliënt op de afdeling verblijft. Bij uitstroom naar een reguliere woning vervalt de verantwoordelijkheid van VNN. Om deze overgang soepel te laten verlopen is het van belang dat het netwerk van de cliënt tijdig betrokken wordt bij de begeleiding zodat de cliënt leert om dit netwerk in te zetten wanneer nodig en om er ook voor het netwerk te zijn indien nodig.

Op deze manier ontstaat een wederkerige relatie tussen de cliënt en zijn sociale omgeving. Door het vroegtijdig betrekken van het netwerk kan worden voorkomen dat de cliënt opnieuw bij hulpverlenende organisaties moet aankloppen en kan de cliënt zelfstandig oplossingen vinden met ondersteuning vanuit zijn omgeving. Hierdoor neemt de cliënt verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven en wordt zijn zelfredzaamheid bevorderd. (Henkdrix & Konings, 2022)

Samen voor Herstel

In januari 2022 heeft Gerard Niemeijer, voorzitter van de Raad van Bestuur van VNN, namens VNN het Samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel ondertekend. Bij het samenwerkingsconvenant zijn de volgende partijen betrokken: VNN, Lentis, Community Support, Buurtzorg T en WIJ Groningen. Het doel van dit samenwerkingsconvenant is het verbeteren van de kwaliteit van leven van cliënten, het vergroten van hun participatie in de maatschappij en het verminderen van de duur en zwaarte van de benodigde zorg (Samen voor Herstel, 2022). De betrokken partijen hebben afgesproken om steungroepen binnen hun eigen organisaties mogelijk te maken en financiële middelen beschikbaar te stellen. Bovendien is het van belang om multidisciplinair te werken en zo min mogelijk organisatorische obstakels te creëren.

VNN heeft als taak ervoor te zorgen dat de Samen voor Herstel methodiek aantoonbaar is verweven in het primaire proces door middel van een basistraining en structurele wekelijkse agendering. Individuele hulpverleners kunnen mogelijk aanvullende scholing nodig hebben die door VNN wordt gefaciliteerd.

Steungroepen

De methodiek steungroepen is in eerste instantie opgezet op basis van de behoefte van EPA (ernstige psychische aandoening) patiënten om het netwerk meer te betrekken bij de behandeling. Deze diagnose is echter niet bij alle cliënten van VNN vastgesteld, bij VNN zou de methodiek dus ook toegespitst worden op cliënten zonder de diagnose EPA. De steungroepen zijn erop gericht om de verschillende systemen bij elkaar te brengen, zowel formeel als informeel. Het formele systeem zijn de hulpverleners, het informele systeem zijn de familie en/of vrienden van een cliënt (Dr. Slofstra et al., 2020). Bij steungroepen is het van belang om de regie bij de cliënt te laten. De hulpverlener geeft uitleg over de steungroep en de functie hiervan, vervolgens kiest de cliënt wie hierin zou moeten zitten. De cliënt of hulpverlener benadert deze mensen en plannen een datum voor een steungroep. Tijdens de steungroep worden de korte en lange termijn doelen besproken en worden er afspraken gemaakt over wie/welke functie hierin kan hebben. Tijdens het onderzoek is ervoor gekozen om het onderwerp breed te trekken naar netwerkgericht werken, de steungroepen zijn hierin wel meegenomen als onderdeel van netwerkgericht werken.

H2.2 Probleemanalyse

De belangrijkste punten uit het convenant Samen voor Herstel zijn: het verbeteren van de kwaliteit van leven, het vergroten van de participatie in de maatschappij en het verminderen van de duur en zwaarte van benodigde zorg (Samen voor Herstel, 2022). Om dit te verwezenlijken zijn er steungroepen opgenomen in het convenant. De steungroepen komen echter moeilijk van de grond door verschillende factoren. Deze zijn in kaart gebracht aan de hand van de probleemboom (bijlage 2) en interviews (bijlage 3).

Na het tekenen van het convenant hebben de medewerkers van de Coendersweg de cursus Samen voor herstel gevolgd. Tijdens de cursus is de herstelgerichte aanpak behandeld en is er gefocust op hoe woonbegeleiders steungroepen een onderdeel kunnen laten worden van de manier van werken, zoals is afgesproken in het convenant Samen voor Herstel. Deze cursus heeft een half jaar geduurd, vervolgens zijn er bijeenkomsten geweest met een steungroep deskundige van WIJ Groningen. Tijdens deze bijeenkomsten is er de ruimte om te sparren over het onderwerp steungroepen, verder wordt er besproken hoe medewerkers met steungroepen hebben gewerkt en waar ze tegenaan zijn gelopen. Samen met de deskundige van de steungroepen worden deze onderwerpen besproken zodat de medewerkers handvatten krijgen aangereikt om verder te kunnen met het proces van de steungroepen.

Aan het begin van het onderzoek zijn er oriënterende gesprekken gevoerd met de opdrachtgever om het probleem duidelijk te krijgen, daarnaast zijn er interviews gehouden en is er literatuuronderzoek gedaan. Op basis van deze uitkomsten is een probleemboom opgesteld. Een probleemboom kan opgesteld worden bij het zoeken naar beleidsuitdagingen bij ingebedde organisaties. Als eerste wordt er een probleem geformuleerd, vervolgens worden de oorzaken en gevolgen ingevuld (Hoogerwerf, & van Wingerden, 2007). De formulering van het probleem is als volgt: de steungroepen worden in de praktijk niet ingezet. De directe oorzaken hiervan zijn de attitude van de cliënt en de attitude van de woonbegeleiders. De achterliggende oorzaken zijn: afwijkende normen en waarden tussen woonbegeleiders en cliënten, onzekerheid van de woonbegeleiders, de autonomie van de woonbegeleiders, vooroordelen over de methodiek en het inzetten van een nieuwe methodiek. Het directe gevolg is dat de methodiek steungroepen niet wordt ingezet. De achterliggende gevolgen zijn: woonbegeleiders passen zich niet aan, er ontstaat onduidelijkheid over het wel/niet inzetten van de steungroepen bij cliënten en er wordt niet netwerkgericht gewerkt.

De woonbegeleiders gaven tijdens de interviews aan dat ze het belang van steungroepen inzien en hiermee aan de slag willen maar uiteindelijk wordt het niet gedaan. Uit de interviews is gebleken dat dit verschillende oorzaken heeft, er wordt aangegeven dat de methodiek niet bij de werkwijze van diegene past of dat de implementatie van het proces voor weerstand heeft gezorgd (persoonlijke communicatie, april 2023). Uit de literatuur blijkt dat een goed implementatieproces cruciaal is. In het implementatieproces is het belangrijk om de professionals te betrekken bij de keuze voor de methodiek om draagvlak te creëren (Wienke & MOgroep, 2010).

Huidige situatie cliënten

De huidige situatie voor de cliënten is dat zij momenteel gewend zijn om hulpvragen te bespreken met de woonbegeleiders, huisgenoten of de burens. De huisgenoten en burens wonen samen met hen op de afdeling en die kunnen ze benaderen als de woonbegeleiders weg zijn. Op deze manier kunnen de cliënten bespreken waar ze mee zitten en hoeven ze hierbij niet hun netwerk (buiten de Coendersweg) te betrekken. Uit de gehouden interviews is gebleken dat sommige cliënten hun netwerk momenteel niet willen betrekken omdat het netwerk vaak tijdens de periode van actief gebruik al veel te verduren heeft gehad en cliënten willen voor hen geen last meer zijn (persoonlijke communicatie, 12 april

2023). De situatie blijft dan hetzelfde, voor steun en hulpvragen kunnen de cliënten bij de woonbegeleiders of burens terecht maar niet bij het netwerk buiten de woonbegeleidingslocatie, deze is namelijk niet betrokken bij de woonbegeleiding. De gevolgen van het niet inzetten van netwerkgericht werken voor de cliënten is dat de cliënten door woonbegeleiders niet gestimuleerd worden om betekenisvolle relaties aan te gaan met anderen en er geen oog is voor de ontwikkeling van cliënten in relatie tot hun sociale omgeving (BPSW, 2021). Dat betekent dat sommige cliënten zullen uitstromen zonder werkend netwerk, terwijl daar in de woonbegeleiding wel aandacht voor hoort te zijn. De cliënten geven aan dat ze het netwerk wel zouden willen betrekken als het minder goed gaat of wanneer ze daar de noodzaak van in zien. Een andere cliënt geeft aan het heel belangrijk te vinden en de noodzaak ervan in te zien. De andere vier cliënten geven aan dat het voor hun situatie niet van toepassing is, omdat ze bijvoorbeeld juist zelfstandiger moeten worden of omdat ze al een goed werkend netwerk hebben.

Huidige situatie organisatie en woonbegeleiders

Vanuit de organisatie is besloten om netwerkgericht te werken aan de hand van steungroepen. Voor de woonbegeleiders zijn cursussen aangeboden, deze zijn gevolgd en vanaf dat moment konden ze in principe aan de slag met het netwerkgericht werken aan de hand van steungroepen. Echter, er zit bij de medewerkers een bepaalde weerstand om aan de slag te gaan met de steungroepen (persoonlijke communicatie, 13 april 2023). De één geeft aan de stap te groot te vinden omdat er überhaupt nooit gesproken is met het netwerk van de cliënten terwijl ze er vaak al een langere periode zitten, dat maakt de stap om het nu wel te doen groot. Er wordt aangegeven dat deze stap kleiner zal zijn als er bijvoorbeeld tijdens de eerste zes weken nadat een cliënt binnenkomt een kennismaking wordt georganiseerd met het netwerk (persoonlijke communicatie, 17 april 2023). De ander geeft aan dat de methodiek van steungroepen niet bij hen past, hiermee wordt bedoeld dat het niet bij de woonbegeleider zelf past als sociaal werker. Echter, er wordt wel ingezien dat het voor sommige cliënten passend zou zijn. Daarbij wordt er aangegeven dat de inzet van een andere methodiek wel passend zou kunnen zijn voor de woonbegeleider zelf (persoonlijke communicatie, 13 april 2023). Op basis van de gehouden interviews met de medewerkers (zie bijlage 3) kunnen we stellen dat de meerwaarde van netwerkgericht werken wordt ingezien, er wordt benadrukt dat het netwerk, in tegenstelling tot de woonbegeleiders, niet tijdelijk meeloopt. Daarnaast sluit het netwerkgericht werken aan bij de kernwaarden van sociaal werk. De waarden die hierbij aansluiten zijn: respect voor menselijke waardigheid en autonomie en betrokkenheid en bereidheid om mensen bij te staan (BPSW, 2021). Binnen deze kernwaarden wordt er benadrukt dat woonbegeleiders het aangaan van betekenisvolle relaties en de ontwikkeling van mensen tot hun sociale omgeving bevorderen. Iedereen heeft aangegeven dit belangrijk te vinden. Echter, de weerstand weerhoudt hen hiervan. De ervaren weerstand heeft verschillende redenen, voor de één is de weerstand ontstaan na de cursus die slecht is bevallen, de ander geeft aan dat de methodiek van steungroepen niet bij de manier van werken aansluit en daarom de steungroepen niet inzet, iedereen heeft een eigen reden om het niet te doen.

Huidige situatie met betrekking tot de maatschappij en overheid

De huidige manier van werken is cliëntgericht/herstelgericht. Taken die woonbegeleiders nu doen zouden bij een goed werkend netwerk overgenomen kunnen worden door het netwerk, denk hierbij aan: het helpen opstellen van een CV of meegaan naar bedrijven om een CV af te leveren. Er is op een gegeven moment een verschuiving geweest van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving, hierin wordt veelal gekeken naar wat burgers en hun omgeving zelf kunnen. Het is de rol van de woonbegeleider om hierbij eerst te kijken naar wat de burger en het netwerk zelf kunnen (Verschoor & Bruin, 2017). Door netwerkgericht te werken sluit je aan bij de huidige participatiesamenleving (van

Regenmortel en Schalk, 2015) door uit te gaan van eigen kracht van de cliënten (Van Regenmortel & Schalk, 2015).

Wet maatschappelijke ondersteuning

In 2015 is de vernieuwde Wet maatschappelijk ontwikkeling (WMO) ingegaan. In deze wet staat beschreven dat de gemeente verantwoordelijk is voor de ondersteuning aan burgers die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn (Rijksoverheid, 2023). De cliënten van de Coendersweg hebben een begeleid of beschermd wonen indicatie toegekend gekregen vanuit de gemeente Groningen.

Aan de hand van de globale definitie van Sociaal Werk (IFSW & IASSW, 2014) en de beroepscode (BPSW, 2021) is er gekeken naar de belangrijkste beroepswaarden van dit vraagstuk. Momenteel wordt de sociale cohesie van de cliënten niet optimaal bevordert omdat er niet gewerkt wordt met het netwerk rondom de cliënten. Er ligt geen focus op gezond contact en wederkerigheid binnen het netwerk. Het merendeel cliënten komen uit de kliniek waar ze systeemtherapie hebben gevolgd, de meeste van hen zullen daarom ook de banden met het netwerk hebben hersteld. Dit is de basis, hierop kan vanuit de woonbegeleiding op voortgeborduurd worden door netwerkgericht te werken tijdens de begeleiding. Door netwerkgericht te werken zijn woonbegeleiders, samen met de cliënt en het netwerk, bezig om de inbedding van cliënten in kleine en grote sociale verbanden en het aangaan van betekenisvolle relaties te bevorderen. Daarnaast wordt er dan ook gefocust op het welzijn en de ontwikkeling van de cliënt in relatie tot de sociale omgeving.

H2.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is dat er inzichten worden opgedaan met betrekking tot de huidige en gewenste situatie en om met deze inzichten te kijken waar de mogelijkheden liggen om uiteindelijk handvatten te kunnen bieden aan de woonbegeleiders. Hierdoor kunnen zij netwerkgericht werken en de samenredzaamheid van de cliënten, en netwerk, vergroten. Op basis van de bevindingen tijdens ons onderzoek zullen wij een product ontwikkelen of een advies schrijven voor de betreffende organisatie. Door middel van het uiteindelijke beroepsproduct zullen de woonbegeleiders handvatten aangereikt krijgen om netwerkgericht werken in te zetten.

De doelstelling die hieruit geformuleerd is, is:

Het aanreiken van handvatten die de woonbegeleiders nodig hebben om netwerkgericht te gaan werken om aan de hand van deze methodiek de samenredzaamheid van cliënten en hun netwerk te vergroten.

H3 Onderbouwing aanpak en inhoud

In dit hoofdstuk zijn de verschillende onderzoeksfases beschreven. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de methode ontwerpgericht onderzoek (Van 't Veer et al., 2020).

H3.1 Formuleren van onderzoeksvragen

De aanleiding van het onderzoek is de moeizame overgang van cliëntgericht/herstelgericht werken naar netwerkgericht werken bij VNN Coendersweg. Aan de hand van het vraagstuk zijn er verkennende gesprekken gevoerd met de opdrachtgever met als doel zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de huidige en gewenste situatie en de organisatie. Deze informatie staat uitgewerkt in hoofdstuk 2. De belangrijkste uitkomsten hiervan waren de redenen die woonbegeleiders noemden die hen weerhouden van het netwerkgericht werken. Enkele voorbeelden hiervan zijn: er had meer gekeken moeten worden naar de behoefte van de cliënten, de methodiek steungroepen past niet bij de werkwijze van de woonbegeleider en de cursus die is gegeven is niet goed bevallen waardoor er weerstand is ontstaan.

Fly on the Wall

Inleiding en formulering onderzoeks-(deel)vraag

De fly on the wall methodiek is een observatietechniek waarbij de onderzoeker informatie verzamelt door alleen te kijken en te luisteren, je trekt hierbij geen aandacht van de groep (Van 't Veer et al., 2020). Door woonbegeleiders te observeren in de praktijkcontext kon er meer informatie verzameld worden over de weerstand die zij ervaren en werd de huidige situatie vanuit de verschillende perspectieven van de woonbegeleiders bekeken. In tegenstelling tot andere methodieken zorgt een observatie, met onbekende observanten, ervoor dat er geen ander gedrag optreedt (Van 't Veer et al., 2020). Om die reden is er gekozen voor een observatie, zodat er geen vertekend beeld ontstaat. De volgende onderzoeksvraag is voor de sessie geformuleerd: welke belemmeringen benoemen de woonbegeleiders bij het inzetten van de nieuwe methodiek? Het gehele proces staat in bijlage 5.

Selectie

Er is voor gekozen om de woonbegeleiders te observeren tijdens een steungroepsessie. Dit zijn momenten waarop alle woonbegeleiders bij elkaar komen, samen met de zorg coördinator en een externe deskundige. Tijdens deze momenten wordt er besproken wat de huidige situatie van de steungroepen is, waar de woonbegeleiders tegenaan lopen tijdens (of voor) het inzetten van de steungroepen en wat zij nodig hebben om de steungroepen in te zetten in de praktijk.

Keuze en aanpak methode

De praktijkcontext die is gekozen voor de observatie is de steungroepsessie. Hier is voor gekozen omdat tijdens de steungroepsessies het verloop van de steungroepen besproken wordt. Tijdens deze sessies komen de belemmeringen met de steungroepen naar boven en deze worden met elkaar besproken. Deze informatie sluit aan op de geformuleerde onderzoeksvraag. Daarnaast is ervoor gekozen om onszelf niet kenbaar te maken als observanten. Op deze manier wilden wij voorkomen dat er ander gedrag zou optreden. Er is voor deze methodiek gekozen omdat er op deze manier verkennend onderzoek gedaan kon worden, dit was in deze specifieke fase van het onderzoek van belang omdat er tot dusver alleen informatie vanuit de opdrachtgever was vergaard.

Tijdens de observatie is ervoor gekozen om aantekeningen te maken, hier is voor gekozen omdat er bij een opname een informed consent nodig zou zijn. Door een informed consent te laten ondertekenen zouden wij onszelf kenbaar maken als observanten, zoals eerder genoemd wilden we dit voorkomen.

Analyse

De analyse is gedaan aan de hand van thematic analysis (bijlage 6). Er is voor deze methodiek gekozen omdat de belangrijkste data uit de observatie gehaald moest worden. Aan de hand van de data konden er thema's en patronen gevonden worden. Hiermee kon de data geclusterd worden, door deze analyse ontstaat er een overzicht van de belangrijkste thema's (die het vaakst terugkomen tijdens de observatie). In deze fase wordt bepaald welke data gebruikt wordt, het is bij deze techniek van belang dat de data volledig getranscribeerd wordt. Echter, is ervoor gekozen om dit niet te doen in verband met de privacy van de aanwezigen. De eerste stap is het open coderen van de aantekeningen, dit is apart van elkaar gedaan. Er is door beiden gekeken naar de aantekeningen en de uitspraken zijn onderverdeeld in labels. De volgende stap was het vergelijken van deze labels. Hier is in de laatste stap uiteindelijk een selectie uitgekomen, de labels waren als volgt: belemmeringen, behoeften en oplossingen.

Uitkomsten en ontwerpeisen

De belangrijkste uitkomsten van de observatie waren: de drempel die de woonbegeleiders beschrijven, zowel voor de woonbegeleiders zelf als voor de cliënten, met het betrekken van het netwerk nadat er in de kliniek systeemtherapie is geweest, de wens om het netwerk vanaf het begin te betrekken en de conclusie dat het mooi zou zijn als de steungroepen op de Coendersweg werken zodat deze kan worden ingezet voor uitstroom. De ontwerpeisen die opgesteld zijn naar aanleiding van de observatie zijn:

- Het product moet de focus leggen op de positieve werking van netwerkgericht werken.
- Het product moet benadrukken dat netwerkgericht werken met kleine stappen kan, het netwerkgericht werken moet niet te groot worden gemaakt.

Reflectie en vervolgstappen

De fly on the wall methodiek is goed uitgevoerd. Het enige punt wat beter had gekund was het transcriberen van de observatie, voor de methodiek was dit nodig zodat alle informatie uit de observatie geanalyseerd kon worden. Wij hebben ervoor gekozen om dit niet te doen zodat de privacy van de aanwezigen beschermd kan worden, bij volledige transcriptie kan er namelijk achterhaald worden wie wat heeft gezegd. Echter, heeft dit er wel voor gezorgd dat andere observaties verloren zijn gegaan en niet de gehele steungroepsessie is geobserveerd. Aan de hand van de verkennende gesprekken met de opdrachtgever en deze observatie zijn er onderzoeksvragen opgesteld. Deze zijn opgesteld aan de hand van de informatie uit de observatie, hier kwam vooral naar voren dat woonbegeleiders aangeven belemmeringen te ervaren en dat cliënten de huidige werkwijze fijn vinden en hun netwerk niet willen betrekken, vandaar vragen twee en drie. De eerste vraag is opgesteld omdat we de focus van de steungroepen wilden afhaken en het onderzoek breder wilden trekken op netwerkgericht werken zelf. De laatste vraag is opgesteld zodat de woonbegeleiders gingen nadenken over oplossingen. De onderzoeksvragen zijn:

- Hoe ziet netwerkgericht werken er concreet uit?
- Welke belemmeringen ervaren woonbegeleiders bij het inzetten van een nieuwe methodiek?
- Hoe ervaren cliënten de huidige werkwijze bij VNN?
- Hoe zien woonbegeleiders het netwerkgericht werken op deze locatie voor zich?

Op basis van deze vragen is er literatuuronderzoek gedaan en zijn er interviews gehouden met onder andere woonbegeleiders en cliënten. De belangrijkste uitkomsten van het literatuuronderzoek waren: best practices met betrekking tot het implementeren van een nieuwe methodiek, informatie over het

positieve effect dat een netwerk op cliënten kan hebben en best practices betreft netwerkgericht werken (bijlage 7).

H3.2 Interviews

De interviews zijn uitgevoerd volgens een halfopen interviewmethode. Deze keuze is gemaakt op basis van onderzoek van Moerman (2010), waaruit blijkt dat geïnterviewden in een halfopen interview zich meer openstellen en dichter bij hun eigen ervaringen blijven. Deze methode werd gekozen om het verhaal achter de antwoorden te begrijpen. Dit was belangrijk om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de situatie en eventuele obstakels. Bovendien maakte deze aanpak het mogelijk om verschillende onderwerpen te bespreken.

De geïnterviewden zijn onderverdeeld in twee groepen: cliënten en professionals. Dit onderscheid werd gemaakt op basis van de kwetsbaarheid en bescherming van de cliënten. Bij de cliënten werd de doorvraagtechniek "implicitly (not) taking for granted" (Moerman, 2010) gebruikt, waarbij de interviewer geen veroordelende houding aannam en de antwoorden niet als goed of fout werden beschouwd. Deze doorvraagtechniek wordt gebruikt zodat hun perspectief en ervaringen begrijpelijk zijn en het niet oordelend wordt geïnterpreteerd. Bij de professionals werd de doorvraagtechniek "explicitly not taking for granted" (Moerman, 2010) gebruikt, met een kritische houding. Het doel was om te begrijpen waarom netwerkgericht werken niet goed van de grond komt en om de rol en houding van de professionals in dit proces te onderzoeken.

Analyse

De analyse is gedaan aan de hand van thematic analysis (bijlage 8). Er is voor deze methodiek gekozen omdat het belangrijk is om de belangrijkste data uit de interviews te halen. Aan de hand van de data konden er thema's en patronen gevonden worden. De eerste stap is het open coderen van de aantekeningen, dit is apart van elkaar gedaan. Er is door beiden gekeken naar de aantekeningen en de uitspraken zijn onderverdeeld in labels. De volgende stap was het vergelijken van deze labels. Hier is in de laatste stap uiteindelijk een selectie uitgekomen, de labels waren als volgt: behoefte (onderverdeeld in ja/nee), implementatieproces, netwerkgericht werken (wordt al wel gedaan/wordt nog niet gedaan).

Verder is er gebruik gemaakt van een informed consent formulier (bijlage 9), hierin staat beschreven dat de onderzoekers de geïnterviewde voldoende hebben uitgelegd wat het doel van het onderzoek en dat de privacy van de geïnterviewde wordt beschermd. Dit formulier werd voorafgaand aan de interviews ondertekend door zowel de onderzoekers als de geïnterviewde.

Geïnterviewden

Er werden in totaal elf interviews afgenomen, waarvan vijf met woonbegeleiders, één met een externe professional en vijf met cliënten.

Woonbegeleiders

Om ervoor te zorgen dat het onderzoek breed gedragen wordt binnen het team en dat alle woonbegeleiders zich betrokken voelen, zijn alle vijf woonbegeleiders van de Coendersweg geïnterviewd. De focus van deze interviews lag op het verkrijgen van inzicht in het netwerkgericht werken, de uitdagingen die zij in de praktijk tegenkomen en de vereisten om effectief netwerkgericht te kunnen werken. Aangezien de woonbegeleiders degenen zijn die uiteindelijk een grotere nadruk

gaan leggen op netwerkgericht werken is het van belang om hun huidige stand van zaken te onderzoeken en de mogelijkheden voor ontwikkeling op dit gebied te herkennen.

Uit de interviews met de woonbegeleiders is gebleken dat ze in essentie het nut en belang van netwerkgericht werken inzien. Echter, de woonbegeleiders hebben last van persoonlijke belemmeringen waardoor het weinig wordt toegepast in de praktijk. (Bijlage 3)

Externe professional

De geïnterviewde externe professional is een deskundige op het gebied van Samen voor Herstel, steungroepen. Deze professional faciliteert bijeenkomsten op de Coendersweg waar steungroepen een centrale rol spelen. Het doel van het interview was om inzicht te krijgen in zijn perspectief op het proces van de steungroepen op de Coendersweg en hoe dit volgens hem succesvol kan worden geïmplementeerd. Daarnaast lag de focus op zijn ervaringen met andere organisaties en het bespreken van obstakels die daar worden ondervonden. De onderzoeksvragen hebben betrekking op netwerkgericht werken, de steungroepen methodiek valt onder het netwerkgericht werken.

De externe professional benadrukt dat het goed is dat er aandacht is voor netwerkgericht werken maar ziet tegelijkertijd ook de worsteling. Het is belangrijk om positieve ervaringen met elkaar te delen. Je staat als hulpverlener snel boven de cliënt maar wanneer je gebruik maakt van steungroepen niet, dit kan spannend zijn want het maakt de hulpverlener kwetsbaar. Er moet bij organisaties één lijn getrokken worden zodat er ook met de methodiek wordt gewerkt. Dit neemt niet weg dat steungroepen bij bepaalde cliënten niet passend zijn waardoor het dan simpelweg niet ingezet kan worden (bijlage 3).

Cliënten

In totaal zijn er vijf cliënten geïnterviewd. In de ideale situatie zouden alle cliënten van de afdeling geïnterviewd worden, helaas was dit niet haalbaar i.v.m. de beschikbare tijd. De cliënten die zijn geïnterviewd zijn willekeurig geselecteerd door langs de deuren te gaan. In het kort is het onderzoek uitgelegd en gevraagd of ze wilden deelnemen d.m.v. een interview.

Het doel van het onderzoek is het verbeteren van de woonbegeleiding op de Coendersweg. De cliënten ontvangen deze begeleiding. Omdat zij de ontvangers zijn van de begeleiding is het van cruciaal belang dat ze ook betrokken worden bij het onderzoek.

Het doel van de interviews was om te bevragen of er behoefte is aan netwerkgericht werken, of het netwerk al wordt betrokken en om inzicht te krijgen in hun beweegredenen om het netwerk wel of niet te betrekken.

Momenteel geven de cliënten aan dat er weining tot niet netwerkgericht gewerkt wordt door hun begeleiders. De cliënten willen het netwerk vooral inzetten wanneer het slecht gaat, er blijft een bepaalde terughoudendheid. Ze willen het netwerk niet te veel belasten. Maar zouden het wel in willen zetten wanneer het slechter gaat. Het zou wel goed zijn voor andere cliënten geven ze aan (bijlage 3).

Ontwerpeisen die voortgevloeid zijn uit de interviews:

- Het product moet het netwerk betrekken bij de begeleiding maar het mag niet verplicht zijn voor de cliënt
- Het product moet bijdragen om de voordelen, voor cliënten, van het netwerkgericht werken duidelijker te maken
- Het product moet geen extra drempel zijn om netwerkgericht te werken.
- Het product moet ervoor zorgen dat woonbegeleiders positieve ervaringen met elkaar uitwisselen.

H3.3 Brainstormsessie en prototyping

Het doel van deze fase is het in kaart brengen van de mogelijke oplossingen, en op basis hiervan prototypes ontwerpen en testen in de praktijk om tot een uiteindelijk, goed gewogen, product te komen. In deze fase van het onderzoek is het belangrijk om eindgebruikers van het product te betrekken (Van 't Veer et al., 2020). Tijdens deze fase is er gekozen voor een brainstormsessie met zoveel mogelijk woonbegeleiders. Hier is voor gekozen omdat er via de brainstormsessie veel verschillende ideeën op tafel komen, daarnaast zorgt een groot aantal woonbegeleiders voor verschillende inzichten en op deze manier wordt iedereen gehoord.

Brainwriting

Inleiding en formulering onderzoeks-(deel)vraag

Om de brainstormsessie vorm te geven is er gekozen voor de techniek brainwriting. Er is voor deze techniek gekozen omdat de techniek ervoor zorgt dat elk individu evenveel inbreng heeft door de ideeën eerst individueel te laten opschrijven, op deze manier wordt groepsdenken voorkomen en speelt functie geen rol (van 't Veer et al., 2020). Door samen te brainstormen over eventuele oplossingen, en deze waar mogelijk samen te voegen tot één product, worden de woonbegeleiders gehoord en ontstaat er een gedragen product. De onderzoeksvraag die tijdens deze sessie centraal stond was: waar hebben de woonbegeleiders behoefte aan en hoe kunnen deze behoeften terugkomen in het product?

Selectie

Tijdens het samenstellen van het panel is ervoor gekozen om alle woonbegeleiders van de afdeling en de zorgcoördinator uit te nodigen. Hier is voor gekozen omdat zij eindgebruikers van het product zullen zijn, door hen allemaal onderdeel van het proces te laten zijn worden verschillende perspectieven en behoeften verzameld. Uiteindelijk sloten drie professionals aan: de zorgcoördinator, een stagiaire en een woonbegeleider.

Keuze en aanpak methode

Stap 1 van brainwriting is het formuleren van de probleemstelling. In plaats van een probleemstelling is er gekozen voor het formuleren van een onderzoeksvraag, hier is voor gekozen omdat de focus aan de hand van de onderzoeksvraag meer gelegd wordt op de mogelijke oplossingen en niet op de probleemstelling. De geformuleerde onderzoeksvraag was: waar hebben de professionals behoefte aan en hoe kunnen deze behoeften terugkomen in het product? De aanwezigen hebben in vijf minuten drie (of meer) ideeën opgeschreven en deze daarna aan de groep uitgelegd. Volgens de methodiek is het de bedoeling dat de formulieren met ideeën worden doorgegeven en worden aangevuld door andere aanwezigen. Er is voor gekozen om dit mondeling te doen zodat iedereen elkaar direct kon aanvullen.

Analyse

Op basis van de genoemde ideeën is er met elkaar gediscussieerd en geanalyseerd aan de hand van de decision matrix, de ideeën en de decision matrix staan in tabel 1 en bijlage 10.

Tabel 1: Decision Matrix

Decision Matrix	Criterium 1 Het product moet de handelingszekerheid van professionals met betrekking tot netwerkgericht werken vergroten.	Criterium 2 Het product moet ervoor zorgen dat professionals positieve ervaringen met elkaar uitwisselen.	Criterium 3 Het product moet ervoor zorgen dat de voordelen van het netwerkgericht werken beter overgebracht kan worden tegenover cliënten.
Supervisie training Casuïstiek bespreken, successen met elkaar delen en handvatten aangereikt krijgen door met elkaar te overleggen.	★★★★★ Argumentatie: De supervisie trainingen zijn erop gericht om de handelingszekerheid te vergroten door problemen te bespreken en met elkaar te overleggen wat eventuele handelingsalternatieven kunnen zijn.	★★★★★ Argumentatie: Is een onderdeel van de supervisie, wanneer er positieve ervaringen zijn zullen deze gedeeld worden met elkaar.	★★★★★ Argumentatie: Dit kan een onderdeel zijn van de supervisie, met elkaar bespreken hoe men het brengt, welke reacties dit oplevert, hoe collega's dit brengen, waar verbeterpunten zitten etc.
Protocol Afspraken noteren in een protocol, bijvoorbeeld: binnen zes weken moet een sociogram zijn gemaakt, binnen 8	★★★★☆ Argumentatie: Bij deze optie kan de handelingszekerheid beschreven worden. Bijvoorbeeld: tips en best practices in het protocol.	★★★★☆ Argumentatie: Hier kan een moment voor gekozen worden die wordt vastgesteld in het protocol,	★★★★☆ Argumentatie: Dit kan beschreven worden in het protocol, hoe breng je het naar cliënten, best practices.
weken is het netwerk uitgenodigd.		bijvoorbeeld: 1x in de zes weken.	
Kletsplot Inzichtelijke vragen om aan elkaar te stellen om bewustzijn te creëren.	★★★★☆ De handelingszekerheid kan indirect vergroot worden doordat er door deze kaartjes gesprekken ontstaan met collega's waarin je tips kan delen met elkaar.	★★★★☆ Het is een mogelijkheid, aanvulling is dan dat er een vast moment gekozen moet worden waarbij de kletsplot gebruikt wordt. Bijvoorbeeld tijdens cliënt besprekingen.	★★★★☆ Het zou kunnen door vragen toe te voegen die gericht zijn op de communicatie richting cliënten.
Handout met aandachtspunten met betrekking tot netwerkgericht werken en deze bespreken tijdens de cliënt besprekingen.	★★★★☆ De handelingszekerheid kan indirect vergroot worden doordat er door deze kaartjes gesprekken ontstaan met collega's waarin je tips kan delen met elkaar.	★★★★☆ Zou meegenomen kunnen worden in de aandachtspunten. Zorgt wel voor een statisch effect omdat het letterlijk van een papier afgelezen moet worden en niet initieert tot een gesprek met elkaar.	★★★★☆ Zou meegenomen kunnen worden in de aandachtspunten. Zorgt wel voor een statisch effect omdat het letterlijk van een papier afgelezen moet worden en niet initieert tot een gesprek met elkaar.

Er is gekozen voor de decision matrix omdat de matrix inzicht geeft in goede en verstandige opties door te werken aan de hand van de scores (Van 't Veer et al., 2020). Voor dit proces zijn de ontwerpeisen die belangrijk zijn voor het product in de tabel geplaatst, de opties zijn hiernaast gezet en deze hebben vervolgens scores gekregen aan de hand van de ontwerpeisen.

Belangrijke uitkomsten en ontwerpeisen

Aan de hand van de bovenstaande decision matrix en de gegeven scores zijn er drie opties uitgekomen, deze opties zijn: een supervisie specifiek gericht op het netwerkgericht werken om de woonbegeleiders meer zekerheid te bieden. In deze supervisie zouden zij dilemma's kunnen delen, vragen kunnen stellen over hoe ze het netwerkgericht werken aan zouden moeten pakken en hiermee oefenen in rollenspellen. Daarnaast is er gekozen voor een protocol waarin vast wordt gesteld dat er binnen een bepaalde tijd bepaalde stappen zijn gezet, denk hierbij aan het uitnodigen van het netwerk binnen zes weken. De laatste optie is een kletsplot met inzichtelijke vragen die bij zouden dragen aan het creëren van bewustzijn met betrekking tot netwerkgericht werken.

De ontwerpeisen die na deze sessie zijn opgesteld zijn: het product moet de handelingszekerheid van de woonbegeleiders met betrekking tot netwerkgericht werken vergroten, en het product moet gedragen worden door elke woonbegeleider.

Reflectie en vervolgstappen

Het proces van brainwriting en de analyse aan de hand van de decision matrix is goed verlopen. De brainwritingsessie is deels aangepast zodat het goed binnen de organisatie past. De decision matrix is goed uitgevoerd en besproken waardoor er tot een gezamenlijke conclusie is gekomen. De brainwritingsessie was nog waardevoller geweest als alle woonbegeleiders aanwezig waren geweest omdat er dan van iedereen input komt. De vervolgstap is het ontwerpen van prototypes, dit proces staat beschreven in de volgende alinea.

Prototype

Inleiding en formulering onderzoeks-(deel)vraag

De drie genoemde oplossingen zijn getest volgens de Lo-FI prototyping methodiek. Er is gekozen voor deze methodiek omdat de prototypes schetsmatig worden uitgewerkt waardoor er meer tijd en ruimte ontstaat om deze vaker te bespreken en te testen (Van 't Veer et al., 2020). De onderzoeksvraag die centraal stond tijdens het proces van Lo-fi prototyping was: in hoeverre sluit het prototype aan op de praktijk en wat moet er nog aangepast worden?

Literatuuronderzoek

In het literatuuronderzoek is er gezocht naar best practices en practice based onderzoek van de gekozen prototypes (bijlage 12). Het voordeel van het protocol is dat de woonbegeleider ter verantwoording kan worden geroepen wanneer die niet netwerkgericht werkt. De supervisie versterkt vooral de zelfkennis van de woonbegeleider. Bij de kletsplot wordt het contact maken over het netwerkgericht werken vooral eenvoudiger.

Selectie

Er is voor gekozen om alle professionals van de afdeling uit te nodigen. Deze keuze is gemaakt omdat zij het product in de praktijk moeten gebruiken, het is belangrijk om hun input te krijgen zodat het product op de wensen en behoeften van de professionals kan aansluiten. Uiteindelijk zijn er twee woonbegeleiders, de zorgcoördinator en een HBO Social Work stagiaire aangesloten. De twee

woonbegeleiders die aansloten waren niet aanwezig bij de brainwritingsessie. Bij het bespreken en laten zien van de prototypes vielen al twee af prototypes af, dit waren de kletsplot en het protocol. Deze opties werden niet gedragen door de woonbegeleiders. Het verdere proces van de Lo-fi prototyping sessie is dus gericht op één prototype. Het overgebleven prototype was de supervisie handleiding. Deze is besproken met de aanwezigen en hieruit kwam dat er, naast de supervisiehandleiding, nog een behoefte lag om een startsessie te organiseren. De supervisie bijeenkomsten waren nog een stap te ver omdat er nog niet netwerkgericht gewerkt wordt en er dus geen inbreng is. Dit is verwerkt in een startsessie. In deze startsessie wordt het protocol geïntroduceerd, successen met betrekking tot netwerkgericht werken gedeeld en de afspraak om twee cliënten te kiezen waarmee de komende tijd netwerkgericht gewerkt gaat worden gemaakt.

Keuze en aanpak methode

Er is besloten om de startsessie in de praktijk te testen, de supervisie kon nog niet getest worden omdat de startsessie voor de supervisie wordt gehouden. Echter, is ervoor gekozen om zowel de startsessie als de supervisie bijeenkomst te verwerken in het prototype. Deze keuze is gemaakt omdat er op deze manier al feedback kan komen op de supervisiebijeenkomsten ondanks dat deze nog niet getest kan worden in de praktijk. Het onderzoeksdoel tijdens het ontwerpen was: een prototype ontwerpen die qua inhoud, vormgeving en uitvoering aansluit bij de praktijk en de behoeften van de professionals. De startsessie is getest tijdens een steungroepsessie. De zorgcoördinator heeft de startsessie geleid en heeft na afloop gevraagd hoe het de woonbegeleiders was bevallen, deze feedback was positief. Het verloop van de startsessie is naderhand geëvalueerd met de zorgcoördinator, hier is voor gekozen omdat zij de sessies gaat leiden.

Belangrijke uitkomsten en ontwerpeisen

De belangrijkste uitkomsten van dit proces waren de feedback punten naar aanleiding van de eerste drie prototypes, namelijk dat er twee afvielen, en de feedback voor de handleiding voor supervisie bijeenkomsten. Deze feedback is allemaal verwerkt en vervolgens is de startsessie uitgevoerd, naar aanleiding van het testen is er nog feedback ontvangen van de zorgcoördinator over de startsessie (bijlage 13) Deze feedback was om de startsessie wat bij te schaven aan de praktijk door het delen van successen en de afspraken erin te verwerken. De ontwerpeis die naar aanleiding hiervan is opgesteld, is:

- Het product moet goed aansluiten bij de praktijk door concreet te beschrijven wat de stappen tijdens de startsessie en de supervisie bijeenkomsten zijn.

Reflectie en vervolgstappen

Het proces van het ontwerpen van prototypes en het testen hiervan is goed verlopen. Het is volgens de methodiek uitgevoerd en waar nodig, aangepast om aan te sluiten bij de praktijk. Om het proces nog beter te laten verlopen was het waardevol geweest om alle professionals bij het bespreken van de prototypes aanwezig te hebben, deze zijn echter wel uitgenodigd maar konden niet deelnemen. Aan de hand van dit proces wordt er gefocust op de implementatie en aanbevelingen, dit staat beschreven in hoofdstuk 4.

H4 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan de aanbevelingen, die nodig zijn om de werking van de handleiding voor de supervisie bijeenkomsten te optimaliseren, beschreven.

Gebruik supervisie handleiding

De supervisie handleiding is concreet uitgewerkt in bijlage 11. In de handleiding wordt de supervisie vormgegeven aan de hand van de vier stappen van de SCOREN methodiek. De woonbegeleiders brengen een casus vanuit de praktijk in. Deze casus wordt besproken en de woonbegeleiders geven tips en tops. Uiteindelijk wordt de situatie geoefend doormiddel van een rollenspel. Het doel van de supervisie is om de woonbegeleiders meer handvatten te geven om netwerk gericht te gaan werken in de praktijk.

Randvoorwaarden voor het gebruiken van de handleiding:

- Het implementeren van de supervisiehandleiding moet gedragen worden door het gehele team. Voor het meeste effect moet er voldoende draagvlak zijn bij de woonbegeleiders (Politiek & Hoogendijk, 2014).
- Er moet een professional aanwezig zijn die de supervisie bijeenkomst kan leiden en voldoende kennis heeft over de SCOREN methodiek.
- De professionals moeten zich committeren aan het netwerkgericht werken om inbreng te creëren voor de supervisie.
- Er moet voldoende tijd worden vrijgemaakt om de supervisie bijeenkomsten te geven.

Brede inzetbaarheid

De handleiding is ontwikkeld voor woonbegeleiders op de Coendersweg. Echter, zou de handleiding ook binnen andere afdelingen van VNN toegepast kunnen worden. Om de slagingskans te vergroten bij de andere afdeling is het belangrijk om de resultaten zichtbaar te maken voor de andere afdeling. Hierdoor zullen de professionals van de andere afdeling eerder meegaan in de innovatie (Zorg van Nu, 2023).

Bijdrage missie

De missie van VNN is: *perspectief bieden op een ander leven* (VNN, 2023). De supervisie handleiding versterkt dit perspectief. Verder draagt het bij aan een betere hulpverlening die aansluit bij de missie.

Overige aanbevelingen

Ambassadeur

De ZvN (2023) spreekt van een ambassadeur om nieuwe methodieken op grotere schaal toe te passen binnen de organisatie. De taak van de ambassadeur is om hun ervaringen te delen met de collega's die nog niet netwerkgericht werken. Professionals nemen sneller iets aan van collega's dan van externe onderzoekers.

Cliënten

Wanneer aan de cliënt de resultaten van netwerkgericht werken inzichtelijk worden gemaakt wordt de kans dat de cliënt de professional zelf benadert om netwerkgericht werken toe te passen tijdens hun begeleidingstraject vergroot (ZvN, 2023).

Literatuurlijst

- Barnard, M. (2005), *Drugs in the family: the impact on parents and siblings*
- BPSW (2021), *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*
- Dröes, J. & Plooy, A. (2010), *Herstelondersteunende zorg in Nederland: vergelijking met Engelstalige literatuur*
- Heidinga, N. (2021), *Praten over veilig en gezond werken dankzij de kletsplot* (geraadpleegd op 22-05-2023) <https://betonhuis.nl/betonhuis/praten-over-veilig-en-gezond-werken-dankzij-de-kletsplot>
- Heijls, N. & Koersen, R. (2023), *In 10 stappen samenredzaamheid versterken*
- Hendrix, H. & Konings, J. (2022), *Praktijkboek Sociologie*
- Hoogerwerf, P. & Van Wingerden H. (2007), *Van dromen naar scoren*
- IFSW & IASSW (2014), *Global definition of social work* (geraadpleegd op 20-04-2023) <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Koninklijkshuis (2013), *Troonrede*
- Lloyd I. & Sederer, M.D. (2019), *What Does “Rat Park” Teach Us About Addiction?* (geraadpleegd op 20-02-2023) <https://www.psychiatrytimes.com/view/what-does-rat-park-teach-us-about-addiction>
- Moerman, G. (2010), *Probing behaviour in open interviews: A field experiment on the effects of probing tactics on quality and content of the received information.*
- Movisie (2014), *Netwerkgericht werken in de praktijk* (geraadpleegd op 20-03-2023) <https://www.movisie.nl/artikel/netwerkgericht-werken-praktijk>
- Nederlands Huisartsen Genootschap, NHG (2015), *Een protocol voor huisartsenvoorziening maken en gebruiken – handleiding*
- Nevid, J.S. & Nevid, S.A. (2021), *Psychiatrie, een inleiding*
- Politiek, C. & Hoogendijk, R. (2014), *CO-CREATIE EHEALTHBOEK*
- Rickett, O. (2016), *Hoe drugs in vrijwel elke oorlog worden gebruikt om van soldaten moordmachines te maken* (geraadpleegd op 20-02-2023) <https://www.vice.com/nl/article/ppj7pm/hoe-drugs-in-bijna-elke-oorlog-worden-gebruikt-om-van-soldaten-moordmachines-te-maken-293>
- Rigter, J. (2008), *Het palet van de psychologie*
- Rijksoverheid (2023), *Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)* (geraadpleegd op 21-4-2023) <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/wmo-2015>
- Samen voor herstel (2022), *Samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel 2022 e.v.*
- Van Dalen, R., Van Mulkom, B. & Storm, L. (2020) *SCOREN bij ongewenst gedrag*
- Van Lanen, M. (2012), *Zijn respondenten Interviewerresistent?*
- Van Regenmortel, T. & Schalk, R. (2015), *Sociaal werk moet anders in de nieuwe samenleving* (geraadpleegd op 21-04-2023) <https://www.socialevraagstukken.nl/sociaal-werk-moet-anders-in-de-nieuwe-samenleving/>
- Van der Zee, F. (2023), *Interview en interviewtechnieken* (geraadpleegd op 20-04-2023) <https://hulpbijonderzoek.nl/online-woordenboek/begrippen/interview/>
- Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M & van der Lugt, R. (2020), *Ontwerpen voor zorg en welzijn*
- Verschoor & Bruin, D. (2017), *Participatiesamenleving anno 2017: volop kansen* (geraadpleegd op 20-04-2023) <https://www.movisie.nl/artikel/participatiesamenleving-anno-2017-volop-kansen>
- VNN (2022), *Folder: Specialistisch wonen Coendersweg*
- VNN (2023), *Missie & visie* (geraadpleegd op 21-04-2023) <https://www.vnn.nl/over-vnn/missie-visie>

- Wienke, D. W. & MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (2010), *Leren implementeren*
- Wintjes, T. (2021), *Een evaluatie van de ervaringen van ambassadeurs met de implementatie van de DEDICATED- werkwijze.*
- Zorg van Nu, ZvN (2023), *Implementeren van een zorginnovatie. Heel gewoon.*

Bijlagen

Bijlage 1: Het product

HANDLEIDING STARTSESSIE EN SUPERVISIE BIJEENKOMSTEN

VERSLAVINGSZORG
NOORD NEDERLAND

Startsessie

Kies twee cliënten waarmee je
netwerkgericht wil werken

Oefen met netwerkgericht
werken

Supervisie bijeenkomsten

Handleiding startsessie en supervisie bijeenkomsten

Netwerkgericht werken binnen VNN

Inleiding

In 2022 heeft VNN, samen met andere partijen, het samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel getekend. Het doel van dit convenant is: de juiste zorg op het juiste moment door de juiste personen, zodat de inwoner een betere kwaliteit van leven krijgt, het vergroten van de participatie van de inwoner in de maatschappij, de inwoner kan omgaan met klachten en krachten en een betere kwaliteit van leven heeft en dat de duur van de zorg en de zwaarte van de zorg afneemt (Samen voor Herstel, 2022). In de praktijk liep dit echter moeizaam en werd de methodiek niet ingezet. In februari 2023 is er een onderzoek gestart naar netwerkgericht werken op de woonlocatie Coendersweg. De uitkomst van dit onderzoek is dat er behoefte is voor supervisie bijeenkomsten om professionals handvatten aan te reiken om het netwerkgericht werken uit te voeren in de praktijk.

Voor u ligt de handleiding voor de startsessie en de daaropvolgende supervisie bijeenkomsten. In deze handleiding besteden we aandacht aan de volgende punten:

- De startsessie
- De methodiek van de supervisie bijeenkomsten
- De invulling van de supervisie bijeenkomsten
- Het doel van de supervisie bijeenkomsten

De startsessie

De uitkomst van het onderzoek naar netwerkgericht werken bij VNN (woon)locatie Coendersweg is dat er vanuit het team van woonbegeleiders behoefte is aan een supervisie die gericht is op netwerkgericht werken. Het doel van deze supervisie bijeenkomsten is om woonbegeleiders beter te trainen op het gebied van netwerkgericht werken. De supervisie bijeenkomsten zullen gehouden worden aan de hand van de SCOREN methodiek. De SCOREN methodiek focust zich officieel op het contact leggen met mensen wanneer er sprake is van ongewenst gedrag (Van Dalen et al., 2020). Deze methode is bekend en bevalt goed, voor de komende supervisie bijeenkomsten zal deze toegespitst worden op het aanreiken van handvatten voor netwerkgericht werken. Het doel van de supervisie bijeenkomsten is dat professionals zich zelfverzekerder voelen in het communiceren met cliënten over het netwerk, daarnaast kunnen handvatten aangereikt worden en zullen er bijvoorbeeld rollenspellen gespeeld worden om te oefenen.

Het is vanaf heden de bedoeling dat elke professional twee cliënten uit hun caseload kiest waarmee zij netwerkgericht zouden willen werken, door deze twee personen te kiezen en hiermee aan de slag te gaan ontstaat er inbreng voor tijdens de supervisie bijeenkomsten. Waar loop je tegenaan? Wat heb je nodig? Hoe zou je het anders kunnen doen?

Hou dus voor jezelf goed bij waar je tijdens de beginstappen van de netwerkgerichte begeleiding tegenaan loopt of wat juist goed gaat. Dit kan allemaal dienen als inbreng voor de supervisie bijeenkomsten.

Stap 1: Concrete afspraken maken met elkaar

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar netwerkgericht werken is er, met elkaar, gekozen voor een handleiding voor supervisie bijeenkomsten. Er is aangegeven dat er behoefte is aan meer kennis en training met betrekking tot het netwerkgericht werken, dit zal toegepast worden tijdens de supervisie bijeenkomsten. Deze zullen de eerste periode één keer in de zes weken plaatsvinden, naar behoefte kan dit vervolgens acht weken worden. Het doel van de supervisie bijeenkomsten is dat er meer handelingszekerheid ontstaat om netwerkgericht te werken en dat dit uiteindelijk succesvoller verloopt.

Stap 2: Successen delen met elkaar, wat gaat al goed?

Per persoon vragen wat ze de afgelopen tijd hebben gedaan met betrekking tot netwerkgericht werken. Hoe zijn ze er al mee bezig? Wat gaat hierin goed? Daarbij benadrukken dat er fouten gemaakt mogen worden en dat dit juist besproken kan worden tijdens supervisie bijeenkomsten.

Stap 3: Signaleren

Wat zie je in contact met cliënten? Waar loop je tegenaan? Wat zou beter kunnen? Kies twee cliënten waarmee je de komende tijd gaat oefenen met netwerkgericht werken.

Stap 4: Contact, hoe ga je hen benaderen?

Hoe zou je momenteel de eerste stappen kunnen zetten naar netwerkgericht werken bij deze cliënten? Als je dit nog niet voor je ziet, wat heb je op dit moment nodig om de eerste stappen te kunnen zetten?

Stap 5: Onderhandelen/ombuigen

Hoe ga je het gesprek met de cliënt aan? Wat doe je als de cliënt in de weerstand gaat?

Stap 6: Rendement

Als je twee cliënten hebt gevonden die openstaan voor netwerkgericht werken kan het proces beginnen.

De supervisiebijeenkomsten

Het doel van de supervisie is dat er helderheid ontstaat in je eigen handelen en dat je nieuwe inzichten krijgt om je patronen te doorbreken. Cruciaal is dat je de hulpvraag om kan zetten in een leervraag, het herkennen van je eigen gedrag en hier van leren voor volgende situaties.

De supervisie wordt gegeven door Leoni aan de hand van de scoren methodiek. Hier hebben jullie al vaker meegewerkt tijdens de ongewenst gedrag sessies. De groep waarmee je de supervisie doet bestaat uit het team van de Coendersweg. Je pakt een werksituatie waar jij netwerkgericht hebt gewerkt:

- Wat heb je precies gedaan?
- Wat maakt dit netwerkgericht?
- Wat levert deze aanpak jou op?
- Wat levert de aanpak de cliënt op?
- Waarom heb je juist deze keuze gemaakt?
- Wat voor gevoel had je tijdens de situatie?
- Wat voor gevoel heb je nu je erop terug kijkt?
- Wat als je cliëntgericht had gewerkt, wat zou dan de uitkomst zijn geweest?
- Wat zou dit betekenen voor jouw gevoel?
- Zou je de volgende keer weer dezelfde keuze maken?

Aan de hand van deze vragen kan je de werksituatie doorgronden en onderzoeken waarom je bepaalde keuzes hebt gemaakt. Je krijgt nieuwe inzichten door de vragen van jezelf, de supervisie en de rest van de groep. Het is een proces met elkaar en voor elkaar, je probeert elkaar te helpen om verder te komen met de leervraag. Tijdens de supervisie wordt er gebruikt gemaakt van de scoren methodiek. Deze methodiek focust zich op: Signaleren, Contact, Onderhandelen/Ombuigen en RENdement.

De eerste stap is het signaleren van de weerstand tegen netwerkgericht werken bij de professional of de cliënt. Je maakt vervolgens contact door concreet aan te geven wat je hoort en ziet, bijvoorbeeld: ik merk dat je dicht slaat nu we het over je netwerk hebben, hoe komt dat? Wanneer iemand weerstand biedt geeft dit vaak aan dat hier nog een doel zit voor de begeleiding. Wat houdt de cliënt tegen? Hoe kan dit worden aangepakt?

Door dit uit te zoeken kan je samen met de cliënt "onderhandelen/ombuigen" hoe je wel netwerkgericht kan werken. Wat is er voor nodig om wel in contact te komen met het netwerk? Waar liggen de kansen? Wanneer je de kansen ziet die zijn ontstaan kun je doorpakken met het netwerkgericht werken, je maakt op dat moment dus rendement.

Tijdens de supervisie gaat het vooral om het contact en onderhandelen/ombuigen. Wat kom jij hierin tegen? Wat is hier lastig in en waarom? Eerst zal dit mondeling besproken worden en wordt er gekeken naar een passende reactie. Hoe kom je nu achter de weerstand en hoe kan je dit dan weer ombuigen? Nadat hier gezamenlijk ideeën over zijn gedeeld is het tijd om het te gaan oefenen.

Het oefenen gebeurt samen met de hele groep, één persoon voert het gesprek, één persoon speelt de cliënt, de overige deelnemers observeren. Op deze manier wordt iedereen betrokken. Aan het einde van de oefening wordt er feedback gegeven: wat ging er goed? Wat was moeilijk en waarom? Wat neem je mee naar de praktijk?

Door via de scoren methodiek te werken wordt de werksituatie doorgrond op het gebied van doen, denken en voelen. Daarnaast wordt er gekeken hoe je de weerstand kan ombuigen, en uiteindelijk kan je deze situatie oefenen zodat de hulpverlener zelfverzekerder wordt in het netwerkgericht werken.

Hoe ziet een supervisiebijeenkomst eruit?

Step 1: Signaleren

Wat was de situatie? Wat heb je precies gedaan? Wat maakt dit netwerkgericht? Zat er weerstand bij de cliënt? Zat er weerstand bij jou als professional? Wat vond je lastig? Wat vond je top?

Step 2: Contact

Heb je het contact verloren? Wanneer gebeurde dit? Hou zou je dit kunnen voorkomen? Zou je dit anders kunnen aanpakken de volgende keer?

Step 3: Onderhandelen/ombuigen

Hoe kan je dit ombuigen? Waar zit de weerstand en hoe kan je deze, samen met de cliënt, overwinnen? Wat zouden de anderen hebben gedaan?

Step 4: Rendement

Pas de nieuwe inzichten toe in de praktijk en onderzoek wat voor jou werkt.

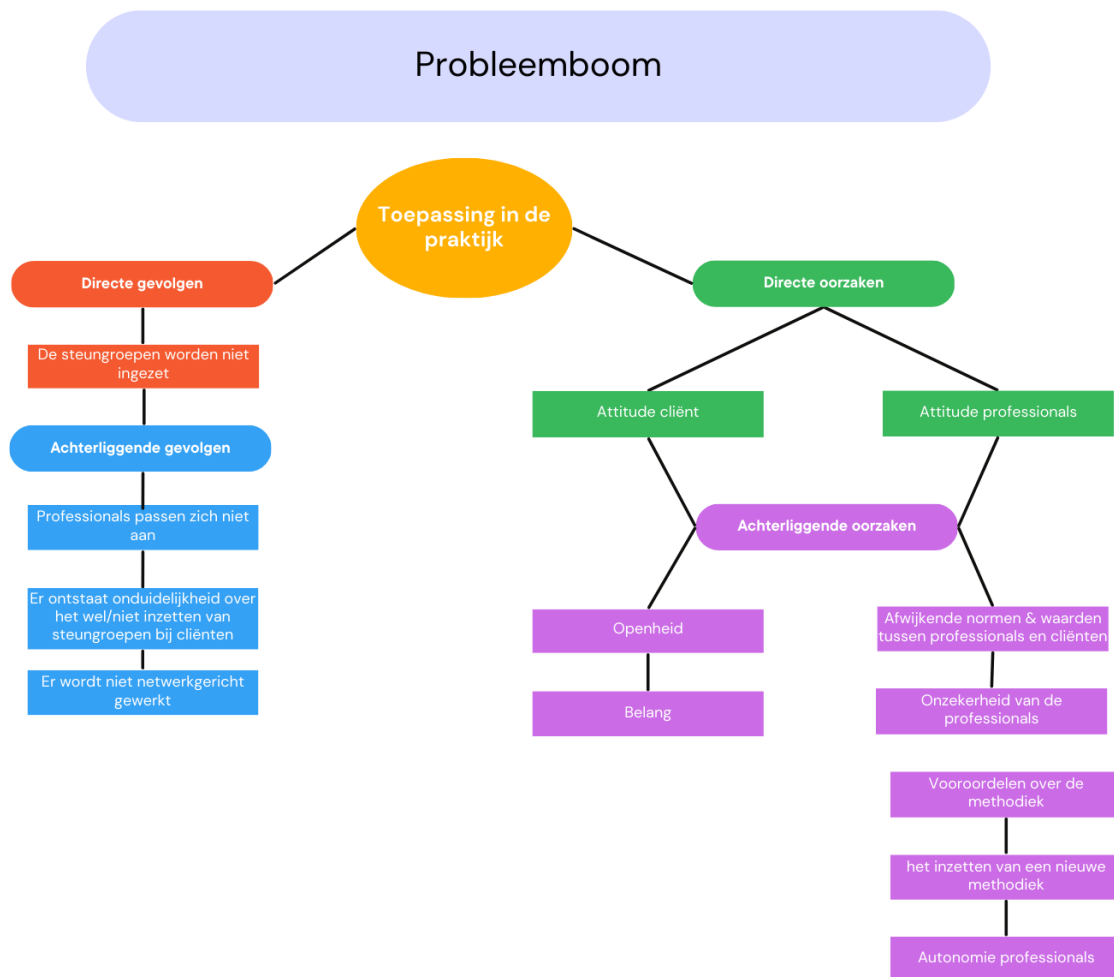
Wanneer er behoefte is om een gedeelte van de casus te oefenen d.m.v. een gesprek dan kan één van de deelnemers de cliënt spelen en één van de deelnemers de hulpverlener. De rest van de groep observeert en geeft aan het einde feedback. Wat ging er goed? Wat zou nog beter kunnen? Wat zou jij anders gedaan hebben? Op deze manier kunnen de professionals ook van elkaar leren.

Literatuurlijst

Samen voor herstel (2022), *Samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel 2022 e.v.*

Van Dalen, R., Van Mulkom, B. & Storm, L. (2020) SCOREN bij ongewenst gedrag

Bijlage 2: De probleemboom

Bijlage 3: Uitgewerkte interviews

Interviews woonbegeleiders:

Woonbegeleider A:

- Omschrijft eigen werk als mensen helpen om hun leven in te richten richting zelfstandigheid.
- Netwerk komt nu terug bij het behandelplan, familie en netwerk komt hierin voor. Als mensen uit de kliniek komen zijn de contacten vaak hersteld. Dat loopt vaak en cliënten willen dan vaak hun netwerk uitbreiden met bijvoorbeeld vrienden e.d.
- Stimuleert hierin, moet hier wel weer een beetje aan wennen i.v.m. verandering van financiering.
- Betreft netwerk nu niet bij behandeldoelen (in de zin van gesprekken met ouders o.i.d.), cliënten willen netwerk graag ontlasten, voelen hierbij ook schaamte.
- Focust meer op netwerk op de Coendersweg omdat A dat netwerk kent.
- Ziet kennismaking zitten, maakt de stap kleiner om contact op te nemen met netwerk. Tijdens kennismaking kan je dit ook vertellen waardoor het netwerk weet dat je bijvoorbeeld contact met hen kan opnemen.
- Mooiste zou zijn dat het in de kliniek begint, dat ze daar al introduceren dat het netwerk op de Coendersweg uitgenodigd wordt.
- Heeft niet zoveel met steungroepen, weet wel dat het kan werken. Voelt weerstand omdat het wordt opgelegd. Ziet ook op tegen de sessies omdat het voelt alsof je de slechtste van de klas bent als je geen steungroep hebt. Cursus voelde ook niet helemaal fijn omdat je bijvoorbeeld de volgende keer meteen een organogram moest hebben. Voelde dwingend.
- Is enthousiast over Community Support, zijn hier wat soepeler in.
- Steungroepen zouden aangepast moeten worden op de cliënt, niet per se de setting hoe het beschreven staat. Bijvoorbeeld cliënt die niet allemaal verschillende mensen bij elkaar hoeft. Of bijvoorbeeld dat begeleiding mensen moet opbellen.
- Merkt dat cliënten heel voorzichtig zijn met netwerk na systeemtherapie, het staat nu dus blijf er vanaf.
- Twijfelt of de naam goed is.
- Betreft module: kan aansluiten bij Barkmolen of bespreken in de herstelgroep.
- Betreft implementatie: misschien was het handig geweest om eerst andere organisaties te laten komen en uitleggen hoe zij werken (bijvoorbeeld Community Support).
- Ideale situatie: zou fijn zijn dat mensen wanneer ze hier komen al weten wat er mogelijk is met het netwerk, hier bij het behandelplan ook op insteken. Zou fijn zijn dat cliënt zelf al weet wat er is aan netwerkgericht werken en hiervan op de hoogte is.
- Bijvoorbeeld evaluatiemomenten: zouden ook mensen uit het netwerk aan kunnen sluiten en dan bespreken wat de doelen nog zijn en wie daar wat in kan doen.

Woonbegeleider B:

- Steungroep m.b.t. X vond ze fijn, B zat niet helemaal in de casus omdat E dit zou doen maar het is goed verlopen.
- Kijkt hierdoor anders naar de steungroep, vooral omdat X het zelf had georganiseerd. Dit zorgde voor het verschil.
- Voelt druk m.b.t. steungroepen, dat het 'moet', in geval van X mooi dat X het uit zichzelf wilde.
- Gebruikt het netwerk nu indirect, vraagt eerst: is er iemand in de omgeving die dit zou kunnen doen? Maar spreekt het netwerk zelf niet.
- Eerst proberen om naar het netwerk te kijken, hierin te activeren.

- In het begin weerstand met betrekking tot steungroepen, moet nog 1,5 jaar werken en zat niet zozeer te wachten op een nieuwe methodiek.
- Vindt dat cliënten meer betrokken hadden moeten worden bij de introductie van steungroepen. Beleid had meer moeten peilen wat bewoners zouden willen en waar de behoefte lag, meer in de samenleving. Voelt nu als iets wat is opgelegd, hier komt ook de weerstand vandaan.
- Hoe zou je het netwerkgericht werken voor je zien?
 - Ziet kennismaking wel zitten, maar niet in het begin. Cliënten moeten eerst even settelen en dingen regelen. Begeleider en cliënt moeten elkaar ook eerst leren kennen, maar na deze periode zou B het wel een goed idee vinden om netwerk te ontmoeten (met toestemming van cliënt).
- Brengt netwerk in kaart aan de hand van bijvoorbeeld een sociogram.
- Netwerk koppelen aan de doelen wordt al deels gedaan geeft B aan, zou hier wel voor openstaan (?) (wordt niet concreet zo genoemd maar geeft wel aan dat het al deels gebeurt).

Woonbegeleider C:

- Ziet eigen werk als: tijdje met cliënt meelopen in zijn/haar zoektocht naar een tevreden bestaan. Met name door mensen te bevragen, hoe ze dat willen, wie daarbij mag komen helpen met als doel om autonomie van de cliënt te behouden of te vergroten.
- Netwerk hoort hierbij, deze mensen blijven i.t.t. de begeleiding.
- Heeft het met cliënten over het netwerk om inzicht te krijgen, wie zijn er om je heen en wie doet wat?
- Naast de focus op bijvoorbeeld de buurman, probeert C (waar mogelijk) ook te focussen op andere netwerken.
- Geeft aan dit wel lastig te vinden omdat C gewend is dat zelf te doen, soms doet C iets en denkt C achteraf: dit had netwerk kunnen doen.
- Komt mede omdat de organisatie druk legt: wanneer de zus meegaat verdient de begeleiding en de organisatie er geen geld aan. Is nog steeds zo omdat er nog steeds genoteerd moet worden wat je doet met de cliënt, wanneer dit een stuk minder is kan er achteraf gekeken en gezegd worden: was dit wel nodig geweest? (m.b.t. indicatie).
- Geen fan van de naam steungroepen.
- Voorstander van netwerk inzetten, twijfelt om er altijd een steungroep van te maken. Moet bij de cliënt passen.
- Cursus was slecht, sessies wel fijn.
- Bij Community Support geweest, vond dit heel mooi.
- Community Support gaat per direct van het netwerk uit.
- Steungroepen passen niet bij C's eigen leven, weerhoudt C er daardoor ook van. Denkt zeker aan netwerk, maar om daar een groep van te maken is twijfelachtig.
- Implementatie: was ineens heel veel en sterk aanwezig, zorgde ervoor dat C afhaakte (in samenhang met de slechte cursus).
- Netwerk vergroten is lastig. Hoe doe je dat? Een goede band gaat vaak jaren overheen.
- M.b.t. netwerk vergroten zou C bij cliënten de verwachtingen temperen, niet ervan uitgaan dat het binnen een maand dikke mik is.
- Ideale situatie betreft netwerkgericht werken: Community Support. Lijst maken bij binnenkomst, wie is wie en wie doet wat? Tijdens het begeleidingsplan per doel al kijken wie daarmee zou kunnen helpen. Wie zou wat kunnen doen?

- Kijkt positief naar kennismaking in het begin, werkt drempelverlagend en daardoor vindt het netwerk de begeleiding sneller en vice versa. Zorgt meer voor een driehoeksverhouding.
- Heeft “halve steungroepsessie” gehad, was niet de intentie voor een steungroepsessie en dit verliep daardoor natuurlijk.
- Is langs geweest bij een ouder van cliënt, met de intentie om de ouder te zien en te ontmoeten. Zien waar iemand vandaan komt, zegt een hoop. Borduurt hier ook op voort door familie vaker te benoemen en te vragen aan cliënt hoe dingen in de familie lopen.
- Belangrijk om bij binnenkomst te focussen op het netwerk, zou dit in de opleiding ook meer willen zien omdat je er zelf maar tijdelijk bent.
- Aansluiten bij de cliënt is belangrijk, soms wel steungroep soms niet.

Woonbegeleider D:

- Geen implementatie ervaren, meer opgelegd.
- Wel altijd gewerkt met het netwerk.
- Nu het wordt opgelegd bij de medewerkers, leggen zij het weer op bij de cliënten. Dit zorgt voor frictie.
- Als de methodiek niet wordt opgelegd gebeurt het wat soepeler.
- Kijken waar de cliënt behoefte aan heeft, wat heb je nodig en hoe ziet het systeem eruit?
- Wat heb je nodig om zo zelfstandig mogelijk te worden, dit is blijven liggen in het verleden. Hierdoor kan je een beter beeld krijgen van wat er speelt in het netwerk
- Het gaat er niet alleen om wat er is, maar ook om inzicht te geven aan de cliënt wat ze hebben (aan netwerk) en hoe ze het kunnen toepassen.
- D ziet niet de tijd en ruimte om het te doen.
- Mist protocol.
- Hoe meer je het verplicht, hoe meer de hakken in het zand komen. Zowel bij cliënten als hulpverleners.
- Wanneer de cliënt weet dat zij het voor het zeggen hebben werken ze vaak wel mee, hoe je het brengt is belangrijk.
- Het is niet voor alle cliënten duidelijk hoe ze het netwerk willen aanpakken, te veel dingen waar ze aan werken dus ze zijn er niet altijd aan toe om met het netwerk bezig te gaan.
- De insteek is belangrijk, doorvragen.
- Het begint bij de basis, kennismaken met het bestaande netwerk. En: hoe krijg je inzicht in het netwerk?
- Wie de vertrouwenspersoon van een cliënt is staat niet standaard in het systeem, maar een huisarts bijvoorbeeld wel.
- Wie is belangrijk?
- Wat is het doel, is die persoon ook bereid om deel te nemen aan je herstelproces
- Gevoel dat je gister al een steungroep had op moeten zetten, geen tijd om het rustig op te zetten.

Woonbegeleider E

- Kijkt goed wanneer E de coach of de expert is.
- Zou niet goed weten hoe E een netwerk zou kunnen vergroten.
- Van vroeger: veel met de cliënt te maken maar het netwerk erom heen is alleen maar lastig.
- Nu: met de steungroepen kijkt E daar anders tegenaan.
- Het netwerk bekijken vanuit het belang van de cliënt.

- Het heeft ook te maken met waar je vandaan komt, E komt van de Molukse gemeenschap en dan staat er al een gemeenschap omheen.
- Niet iemand om het voortouw te nemen, laat een collega dan helpen.
- Het gaat om de cliënt niet om E dus hij wilde er graag iemand bij hebben.
- De cliënt had allemaal losse contacten met zijn netwerk maar de cliënt hield er zelf niks aan over, dit was een trigger om iedereen om de tafel te krijgen.
- Hoe breng je dat dan? Aan de hand van een statement dat hij eenzaam is en dat hij alleen aan het strijden is en dat zag de cliënt ook in.
- Toen het netwerk het doorhad toen liep het automatisch en ging het netwerk ook aan de slag.
- Uit de bijeenkomst is ook iets positiefs gekomen, het doel van de cliënt is behaald, een bezoeksregeling alleen met zijn dochter.
- De urinecontroles ontliet hij maar nu hij hier een belang mee heeft, werkt hij uit zichzelf mee.
- Je kan wel een netwerkbijeenkomst houden maar je moet wel een doel hebben waar de cliënt harder door gaat lopen.
- Een doel/stimulus zoeken waar de cliënt voor wil gaan.
- Toen E met een cliënt bezig was merkte E dat het wel een manier was maar niet de manier.
- Steungroepen moeten eigenlijk standaard, je moet echt uitzoeken wie valt onder de steungroepen.
- Geërgerd aan de bijeenkomsten op de A-weg omdat er als een schoolmeester rond werd gegaan of je wat had gedaan.
- De training heeft E niet enthousiast gemaakt.
- De sessies op de Coendersweg vindt E prettiger.
- Wat E eruit haalt zijn tips over steungroepen.
- Als je nu al gaat kijken bij een cliënt voor een steungroep voor uitstroom over een paar maanden werkt dat niet aangezien je een 'als dan situatie' krijgt.
- Het netwerk vast bij de cliëntbespreking benoemen.
- Slecht dat sommige zorghouders niet eens hier geweest zijn.
- Eigenlijk moet het vanaf het begin al benoemd worden.
- Neem iemand van het netwerk mee bij het intakegesprek.
- Kijkt nog niet of iemand van het netwerk betrokken kan worden bij een begeleidingsplan.
- Weet niet goed of E hier wat in ziet.
- De hulpverlener moet zichzelf ook wat minder belangrijk maken want het gaat in het weekend ook vaak goed.
- In het weekend kijk je wie zou je kunnen bereiken maar door de weeks is de hulpverlener altijd als back-up.
- Het netwerk bestaat eigenlijk altijd uit mensen die van goede wil zijn.
- Je doorbreekt de vicieuze cirkel die de cliënt ervaart in zijn leven/netwerk.
- De juiste timing is belangrijk om met steungroep te beginnen, duidelijk doel
- In het team bespreken, wanneer ga je het doen, hoe ga je het doen etc.

Interview externe professional:

- Steungroepen in het algemeen: een steungroep bestaat uit het eigen netwerk van een mens met een langdurige/terugkerende problematiek. In de steungroep staan doelen concreet om samen te werken zodat iemand zo fijn mogelijk functioneert, met zo weinig mogelijk professionele hulp. Streven: zo weinig mogelijk terugval maar ook zoveel mogelijk doelen behalen.

Hulpverlener faciliteert en stimuleert hierin het draaien van de groep, basis is hierin wel dat de regie bij de cliënt blijft.

- Organisaties waar het echt goed loopt: Community Support.
- Netwerk kan ook caissière van de Albert Heijn zijn.
- Betreft proces Coendersweg: heel positief dat het zo is opgezet en dat er gericht aandacht voor is, extern persoon benaderd om erbij aan te schuiven. Je ziet tegelijkertijd ook de worsteling. Denkt dat het mooi is om positieve ervaringen veel te delen.
- Niet iedereen is er positief over, denkt dat het belangrijk is om door te praten over de argumenten die nu worden genoemd (cliënt heeft geen behoefte bijvoorbeeld). Denkt dat achter zulke argumenten veel koudwatervrees of gebrek aan kennis zit, belangrijk om het goed te brengen.
- Zou het goed vinden als organisaties stellen: dit is de manier waarop wij werken.
- Belangrijk om een doel te vinden bij het introduceren van de steungroepen. Mensen gaan harder lopen als er een positief doel aanhangt.
- Focussen op gelijkwaardigheid: bij een steungroep ontlast je je netwerk, je focust op gezond contact en gaat bijvoorbeeld fietsen met je broer. Hoeft niet altijd gericht te zijn op belasting van je netwerk. Positieve aspect is hierin belangrijk.
- Betreft kennismakingsmoment: de mensen die hier komen hoeven niet per se in de steungroep te zitten. Neemt niet weg dat het wel drempelverlagend werkt.
- Betreft methodiek en bijvoorbeeld 'steungroep' met losse personen: is geen steungroep want de mensen staan niet met elkaar om de persoon heen. Als dat de enige manier is waarop de cliënt het wil is het wel netwerkgericht maar geen steungroep. Zou hierbij wel het gesprek aangaan waarom de persoon dan niet iedereen bij elkaar wil.
- Weerstand op de Coendersweg wordt bij andere organisaties ook gezien. Als hulpverlener sta je toch altijd wat boven een cliënt, bij de steungroepen verandert je positie omdat de cliënt in regie komt, maakt hulpverlener kwetsbaar à zorgt misschien voor weerstand.
- Denkt dat er binnen organisaties één lijn getrokken moet worden: zo werken wij en medewerkers moeten hier ook getoetst op worden. Neemt niet weg dat er argumenten kunnen zijn bij bepaalde cliënten om het niet op te zetten.

Interviews cliënten:

Cliënt A:

- Steungroep heeft niet veel zin want A weet wat A aan de mensen heeft en doet ook al dingen met het netwerk en wederkerigheid.
- Woont hier 6 maanden.
- Het is nog niet echt over het netwerk gegaan.
- Vertelt wel over vrienden, maar dat blijft niet plakken bij de begeleiding want zij hebben er geen gezicht bij.
- Zou openstaan voor een kennismaking.

Cliënt B:

- Woont er sinds half januari.
- Alleen IB gedaan.
- Netwerk wordt niet betrokken.
- In Vossenloo is er alleen een brief gestuurd naar contactpersoon.

- Lijkt B niet werkend om het netwerk te betrekken, want B moet meer delen en moet zelf het netwerk betrekken.
- Het kan wel handig zijn als de begeleiding B zou activeren om contact op te nemen met het netwerk om iets te bespreken. Maar dat kan in deze situatie niet omdat B afstand moet nemen van de familie.
- De begeleiding activeert om dingen met vriendinnen te bespreken en met bewoners.
- Ze stimuleren om een nieuw netwerk te ontwikkelen/ uit te breiden.
- Het is fijn om te oefenen met medebewoners en om het te bespreken met elkaar.
- Heeft nog niet van de steungroepen gehoord.
- Steungroepen gelden niet voor B omdat ze al zelfstandig is.
- Ervaart al veel steun van het netwerk dus een steungroep is niet nodig in deze situatie, snapt het wel voor iemand die dat niet heeft.
- Sterk netwerk d.m.v. systeemgesprekken, ook bij de deeltijdbehandeling zijn systeemgesprekken. Daardoor zijn de banden ook weer goed.
- Als ze bij B in het begin een koffiemoment met netwerk en begeleiding zouden doen dan zou B daar geen behoefte aan hebben gehad, neemt hen zelf in het traject mee en dat is prima, anders krijgt B het gevoel dat B weer een klein kind is.
- Voor sommigen kan het belangrijk zijn, beschermd wonen/begeleid wonen?

Clïënt C:

- 10 maanden woonachtig op de Coendersweg.
- Detox, IB en H&R gedaan in Vossenloo.
- Netwerk wordt niet betrokken bij de begeleiding, het wordt wel besproken maar ze komen niet samen of werken niet samen. Het mag wel maar het hoeft niet, allemaal al gehad in Vossenloo (de kliniek).
- C weet de mensen wel te vinden.
- C maakt nu ook gebruik van het netwerk als C iets moet weten.
- C ziet de meerwaarde er niet van in om het netwerk te betrekken.
- Heeft alles al besproken bij systeemgesprekken.
- Zou van de familie ook niet hoeven denkt C.
- Koffiedrinken met de begeleiding en familie had C destijds wel voor opengestaan maar zag er geen meerwaarde van in en dat hoefde van de familie ook niet denkt C.
- Dat heeft C op de kliniek allemaal gehad.
- Bij een terugval dan ziet C de meerwaarde er wel van in, C zou het zelf niet voorstellen maar de begeleiding moet het voorstellen.
- De preventieve gesprekken zijn al geweest bij de systeemtherapie.
- Zolang het goed gaat en cliënten een sterk en steunend netwerk hebben, ziet C de meerwaarde er niet van in. Als het minder goed gaat met cliënt dan zou het wel helpend zijn en zou het ook moeten.
- C heeft wel eens van een steungroep gehoord helemaal in het begin van de begeleiding maar zag hier het nut niet van in omdat C al een netwerkgesprek had gehad op de kliniek en de doelen zijn nu niet veranderd, dus hoeft C ook geen nieuwe bijeenkomst.

Clïënt D:

- Vossenloo, detox à O&D à IB à H&R à Coendersweg.
- Betere band met familie door systeemtherapie.

- Gebruikt het netwerk, weet ze te vinden maar is gefocust op het hier en nu. Wil netwerk daarin niet te veel belasten.
- Geen groot netwerk, vroeger vooral gebruikersvrienden. Hierin geschrapt en nu een stuk kleiner netwerk (vooral familie/gezin).
- Zwager is de bewindvoerder.
- Heeft op de Coendersweg een netwerk aan bewoners, doet daarnaast vrijwilligerswerk. Wil netwerk graag klein houden.
- Begeleider is bij D's vader thuis geweest, vond D heel fijn. Gaf D een gevoel van betrokkenheid vanuit de begeleiding.
- Kennismaking in het begin hoeft van D niet, geen behoefte aan. Snapt de insteek wel, maar is voor D niet van toepassing. Netwerk is uit zichzelf wel langs geweest.
- Hecht er wel meerwaarde aan dat begeleider thuis is geweest.
- Begeleider hoeft geen tweede keer langs te komen, ziet de meerwaarde daar niet van in (zolang het goed gaat). Mocht het minder gaan zou D daar wel de meerwaarde van inzien. Betreffende koppen bij elkaar om eventueel mindere periodes te voorkomen zegt D: zolang het er niet is wil ik daar niet mee bezig zijn. Vindt het wel fijn dat vader en begeleider elkaar nu hebben gezien.
- Heeft heel veel gehad aan systeemtherapie, daardoor is de band met familie nu weer goed.
- Begeleiders mee geweest naar vrijwilligerswerk.
- Vindt dat er meer gefocust moet worden op participatie.

Cliënt E:

- September 2021 komen wonen, in mei weggegaan en in november 2022 weer teruggekomen.
- O&D en IB gedaan.
- Netwerk vooral binnen Coendersweg, mensen van locatie en van de kliniek
- Weet te onderscheiden wie steunend zijn en wie niet.
- Twee vriendinnen buiten de Coendersweg, maar contact is minder sinds het traject.
- Familie niet.
- Begeleiding stimuleert in E's geval vooral om netwerk op te zoeken naast Coendersweg.
- Lastig om nieuw netwerk op te bouwen, hoe doe je dat? Sociale skills minder i.v.m. verslavingsverleden. Zou hiervoor graag een module o.i.d. voor zien zodat E dat kan leren. Hoort dit ook veel van anderen, dat ze achterlopen op sociaal vlak en hier moeite mee hebben.
- Heeft hierover veel geleerd in de kliniek, maar veilige omgeving dus doe dat buiten maar eens.
- Systeemtherapie gehad in de kliniek, heeft hier veel uitgehaald. De lucht is hierdoor een beetje geklaard.
- Nooit gehoord van steungroepen.
- Steungroepen lijken E een goed ding, zou hiervoor openstaan. Denkt dat het helpend is omdat het vooral mensen zijn die niet goed om hulp vragen, denkt ook dat het helpt m.b.t. signaleringsplan. Hoe ziet oranje/rood eruit? Op die manier zou netwerk je kunnen terugtrekken omdat je het zelf niet meer ziet.
- Zou kennismaking met netwerk en Coendersweg ook zien zitten. Systeemgesprekken zijn anders, daar los je een probleem op, zou graag zien dat je vanaf Coendersweg weer zou kunnen bouwen en meegenomen worden in het proces.

Bijlage 4: Opzet interviews

Wij hebben gekozen voor een halfopen of gedeeltelijk gestructureerd interview.

Dit houdt in dat we een lijst met onderwerpen hebben opgesteld die wij aan bod willen laten komen tijdens de interviews. De vragen per onderwerp zijn niet concreet en zullen invulling krijgen tijdens het interview. Wij hebben voor deze vorm gekozen omdat we verschillende onderwerpen hebben die wij tijdens het interview aan bod willen laten komen.

Wij hebben daarnaast ook gekozen voor halfopen interviews omdat wij niet gebonden willen zijn aan een vast vragen format. We zijn juist benieuwd naar het verhaal achter de antwoorden, zodat we de geïnterviewde kunnen begrijpen en kunnen doorvragen. Bij een gestructureerd interview bestaat de kans dat wij de geïnterviewde niet goed kunnen doorgronden omdat wij een vast vragen format hebben.

Eén van de conclusies van het onderzoek van **Moerman** is dat geïnterviewden zich in een open interview makkelijker uitspreken en dichtbij hun eigen ervaring, belevingen en opvattingen blijven dan bij een gesloten interview.

De keuze is dus gevallen op een halfopen interview omdat wij verschillende onderwerpen aan bod willen laten komen, en omdat we niet gebonden willen zijn aan een vragenlijst zodat we de geïnterviewde beter kunnen doorgronden indien mogelijk.

Verder schrijft Moerman over drie verschillende doorvraagtechnieken:

1. Implicitly (not) taking for granted, de houding van de interviewer is niet veroordelend, de antwoorden zijn niet goed of fout
2. Explicitly taking for granted, de houding van de interviewer is dat alles voor waar wordt aangenomen
3. Explicitly not taking for granted, de houding van de interviewer is kritisch

Moerman heeft onderzocht welke tactiek de beste informatie oplevert en de conclusie is dat er geen significant verschil is tussen de verkregen informatie uit de interviews. Omdat er geen significant verschil is maken wij de keuze gebaseerd op onze eigen interpretatie.

Wij hebben de doelgroep die wordt geïnterviewd onderverdeeld in twee groepen: de cliënten en de professionals. Voor de cliënten gaan wij gebruik maken van de doorvraagtechniek implicitly (not) taking for granted omdat hier het interview niet veroordelend is. Wij zijn van mening dat dit erg belangrijk is tijdens de interviews met cliënten omdat wij nieuwsgierig zijn hoe zij naar de betreffende situatie kijken. Dit is niet goed of fout, dat is hoe de cliënt het ervaart.

Voor de professionals gaan wij bezig met de doorvraagtechniek explicitly not taking for granted, dit houdt in dat wij een kritische houding hebben tijdens de interviews. Wij zijn hier vooral nieuwsgierig naar het waarom, ze geven aan dat ze het belang inzien van netwerkgericht werken alleen komt het niet van de grond. Waarom niet en wat is hierin de rol en houding van de professional? Door hier kritisch over te zijn, verwachten wij een hoge kwaliteit van de verkregen informatie.

Bijlage 5: Fly on the Wall

De fly on the wall methodiek is een observatietechniek waarbij je als onderzoek informatie verzamelt door alleen te kijken en te luisteren, je trekt hierbij geen aandacht van de groep (Van 't Veer et al., 2020). Tijdens het onderzoek is ervoor gekozen om deze methodiek uit te voeren tijdens een steungroepsessie. Er is voor deze methodiek gekozen omdat er op deze manier verkennend onderzoek gedaan kon worden, dit was in deze specifieke fase van het onderzoek van belang.

Stap 1: de onderzoeksvraag

Voor de observatie is er de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: welke belemmeringen ervaren de professionals bij het inzetten van de nieuwe methodiek?

Stap 2: bepaal de context en het type observatie

De praktijkcontext die is gekozen voor de observatie is de steungroepsessie. Hier is voor gekozen omdat tijdens de steungroepsessies het verloop van de steungroepen besproken wordt, tijdens deze sessies komen de belemmeringen met de steungroepen naar boven en deze worden met elkaar besproken. Deze informatie sluit aan op de geformuleerde onderzoeksvraag. Daarnaast is ervoor gekozen om onszelf niet kenbaar te maken als observanten, op deze manier wilden wij voorkomen dat er ander gedrag zou optreden.

Stap 3: voer de observatie uit

Tijdens de observatie is ervoor gekozen om aantekeningen te maken, hier is voor gekozen omdat er bij een opname een informed consent nodig zou zijn. Door een informed consent te laten ondertekenen zouden wij onszelf kenbaar maken als observanten, zoals eerder genoemd in stap 2 wilden we dit voorkomen.

Stap 4: analyse en vervolgstappen

De analyse is gedaan aan de hand van thematic analysis (bijlage 6).

Bijlage 6: Thematic analysis Fly on the Wall

Thematic analysis is een techniek om in kwalitatieve data patronen te ontdekken, op deze manier kan de data verdeeld worden in de belangrijkste thema's (Van 't Veer et al., 2020).

Stap 1: bereid de ruwe data voor voor analyse

In deze fase wordt bepaald welke data gebruikt wordt, het is bij deze techniek van belang dat de data volledig getranscribeerd wordt. Er is echter voor gekozen om dit niet te doen in verband met de privacy van de aanwezigen.

Stap 2: open codering

Tijdens de open codering is het de bedoeling dat er per zin gekeken wordt onder welk label dit valt, dit is apart van elkaar uitgevoerd.

Stap 3: validatie van de codes

In deze stap zijn de labels vergeleken, dit heeft geleid tot een lijst van labels.

Stap 4: axiaal coderen

Tijdens het axiaal coderen is er gekeken naar welke labels samengevoegd konden worden tot één label. Een voorbeeld hiervan is: belemmering met betrekking tot cliënten en belemmering met betrekking tot persoonlijk handelen. Deze zijn in deze fase samengevoegd tot "belemmering".

Stap 5: vorm thema's

In stap 5 worden deze thema's uitgewerkt, de eindversie van de analyse is hieronder bijgevoegd:

Belemmering

Behoeft

Oplossing

Steungroep bijeenkomst 14-12

- Er zijn nog geen steungroep sessies geweest, er zijn wel plannen om het te gaan doen
- Professional X heeft nog helemaal niks gedaan met een steungroep.
- Vanuit de kliniek is het netwerk weer hersteld en daardoor heeft de cliënt soms het idee: niet nu, mijn netwerk is net hersteld. Dit voelt zo vanuit de cliënt, maar ook collega's hebben hier een drempel: waarom weer opnieuw, wat voor zin heeft het, is het mijn behoefte of die van de cliënt?
- Aanpakken vanaf het begin zodat het niet pas ingezet wordt wanneer er iets negatiefs gebeurt, daarnaast is het gezicht van de hulpverlener dan bekend bij het netwerk vanaf het begin, dit maakt de drempel lager
- Gek dat er eigenlijk niks is na de kliniek qua systeem/netwerk.
- Professional Y maakt het voor zichzelf veel te groot om iemand te bellen, wanneer de eerste gebeld is verwacht Y dat het klaar is en dat Y het voor zichzelf niet meer zo groot maakt. Wat heeft Y nodig? Een concrete afspraak dat hij het doet en dat het wordt gecheckt.
- Vaker informeren bij cliënt wanneer er bezoek komt aan de Coendersweg, leuke ingang voor gesprek over het netwerk.
- Het zou mooi zijn als de steungroep werkt op de Coendersweg zodat deze kan worden ingezet voor de uitstroom.

Bijlage 7: Literatuuronderzoek implementatie, netwerkgericht werken en andere stromingen.

Literatuuronderzoek implementatie nieuwe methodes

Op de afdeling Coendersweg hebben ze geprobeerd om steungroepen in te zetten. Hiervoor hebben de professionals trainingen gevolgd en zijn er tot op heden steungroepsessies geweest. Deze sessies worden geleid door een medewerker van WIJ, tijdens deze sessies wordt er gekeken naar waar de professionals nu staan met betrekking tot de steungroepen en waar de eventuele obstakels liggen om aan de slag te gaan met de steungroepen. De uitkomst hiervan is dat de professionals tot nu toe weinig tot geen actie hebben ondernomen om een steungroep op te zetten, de oorzaken hiervan zijn verschillende obstakels van de professionals. De één geeft aan dat het spannend is om de ouders ineens op te bellen en het gesprek aan te gaan, de ander geeft aan dat er in de kliniek al gesproken is met de familie en het gek vindt om dat nogmaals te doen. Zo heeft iedereen zijn of haar eigen obstakels aangegeven.

Best practices implementatie methodiek:

Er zijn verschillende manieren om een nieuwe methodiek te implementeren in de praktijk. De manier waarop je een nieuwe methodiek wil implementeren in de organisatie is afhankelijk van de organisatie, werknemers en cliënten.

Wat belangrijk is bij het implementeren van een nieuwe methodiek is het vraaggericht werken. Kortgezegd: waar heeft de doelgroep behoefte aan? Op basis van deze informatie kan je kijken welke methodiek zou kunnen aansluiten bij de doelgroep. Tijdens het proces van het zoeken naar een nieuwe methodiek is het essentieel om de professionals hierbij te betrekken en gebruik te maken van hun kennis: zij werken elke dag met de doelgroep en weten wat wel en niet werkt. Door hen te betrekken bij het proces creëer je tegelijkertijd draagvlak bij de professionals zelf. Op deze manier maak je hen

onderdeel van het proces in plaats van ze pas te betrekken als de methodiek geïmplementeerd moet worden. (Wienke en MOgroep Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening, 2010)

Literatuuronderzoekverslaving en sociale omgeving

Uit onderzoek blijkt dat verslaving een direct negatief gevolg heeft op de sociale omgeving. Onder sociale omgeving verstaan we zowel vrienden als familie. De verslaving zorgt vooral voor je directe familieleden voor veel stress (Barnard, M. 2005). Het verslaafde familielid trekt zich vaak terug, communiceert minder en kan verbaal of fysiek agressief zijn. Ouders van een verslaafd kind zijn daarnaast vaak zoveel bezig met het verslaafde kind dat andere broers en zussen weinig aandacht krijgen. Een ander gevolg van de verslaving kan zijn dat er conflicten ontstaan over geld of bezittingen binnen het gezin. De periode van gebruik is voor de naaste omgeving erg stressvol, de familie ervaart veel stress en onzekerheid. Deze periode heeft vaak grote gevolgen voor de band met de naaste omgeving na gebruik.

Er zijn verschillende behandelingen die gericht zijn op het herstellen van de sociale omgeving, zoals: de multidimensionale familie therapie, de (multi)-systeemtherapie, de therapeutische gemeenschap en Community Reinforcement Approach (CRA). (Nevid, J.S. & Nevid, S.A., 2021)

De sociale omgeving van een persoon kan onbewust veel invloed hebben op een eventuele verslaving. Voorbeelden hiervan zijn het drugsgebruik van soldaten in de Vietnamoorlog en het experiment Rat Park.

Drugsgebruik in de Vietnamoorlog

Tijdens de oorlog in Vietnam gebruikten de Amerikaanse soldaten aan het front drugs, vooral heroïne. Dit deden ze om verschillende redenen, maar vooral omdat de oorlog hen mentaal zwaar viel. Onder invloed van drugs konden de soldaten makkelijker dingen doen die ze anders niet zouden doen, het zorgde ervoor dat ze hun menselijkheid achter zich lieten en transformeerden in een vechtmachine (Kamiński, 2017). Dit resulteerde erin dat zeker de helft van de soldaten drugs gebruikte waarvan twintig procent zich verslaafde voelde, een jaar na terugkomst was dit nog maar één procent. Hoe kan het dat de soldaten veelvuldig gebruikten in de oorlog en daar bij terugkomst grotendeels mee stopten? Charles O'Brien, een arts tijdens de Vietnamoorlog, heeft hier onderzoek naar gedaan in de jaren zeventig. Charles O'Brien stelde in zijn onderzoek dat verslaving een soort herinnering is die terugkomt door specifieke gebeurtenissen of aanleidingen. In de oorlog bleven deze aanleidingen en specifieke gebeurtenissen telkens terugkomen waardoor de soldaten weer gingen gebruiken, het leven thuis is daarentegen zo anders dat deze prikkels verdwenen. Een onderdeel van het leven thuis was de sociale omgeving, soldaten keerden terug naar hun families en vrienden die niet gebruikten, in tegenstelling tot de sociale omgeving tijdens de oorlog.

Rat Park Experiment

Een ander onderzoek dat laat zien wat voor effect de sociale omgeving kan hebben op het ontwikkelen van een verslaving is het experiment Rat Park. In de jaren vijftig en zestig werd er onderzoek gedaan naar verslaving door ratten in een kleine kooi te plaatsen en verschillende drinkflessen op te hangen. In de ene fles zat verdunde morfine en in de andere fles water. Uit dit onderzoek bleek dat de ratten de voorkeur gaven aan de morfine en snel verslaafd waren, ze bleven dit meer en meer drinken tot ze er uiteindelijk dood van gingen. Op dat moment werd deze uitkomst gebruikt voor de gedachtegang dat verslaving dwangmatig gedrag is, veroorzaakt door het middel. Een Canadese psycholoog, Bruce Alexander, was het niet eens met dit onderzoek. De kleine kooien waarin de ratten werden geplaatst kwamen namelijk niet overeen met de leefomstandigheden die de ratten hebben in het wild. Bruce

Alexander deed het onderzoek opnieuw, deze keer met grote kooien, meerdere ratten in één kooi en vermaak voor de ratten zoals speeltuigen. De uitkomsten van dit onderzoek waren volkomen anders dan die van het eerdere onderzoek, de ratten proefden van de morfine maar gaven allemaal de voorkeur aan de waterfles. Dit onderzoek laat zien dat verslaving niet enkel om het middel draait maar dat sociale, omgevings- en psychologische factoren hier een grote rol in spelen (Lloyd & Sederer, 2019).

Voor ons onderzoek zijn deze uitkomsten belangrijk, de uitkomsten van deze onderzoeken tonen aan dat de sociale omgeving van een persoon een grote rol kan spelen in het wel of niet gebruiken van middelen.

Literatuuronderzoek netwerkgericht werken en best practices

Netwerkgericht werken houdt in dat cliënten hun eigen netwerk inzetten wanneer ze een hulp of ondersteuningsvraag hebben (Movisie, 2014), kortgezegd krijgt het netwerk een meer ondersteunende functie en zullen de hulpverleners meer uitgaan van het netwerk. Het doel hiervan is voornamelijk onafhankelijkheid en duurzaamheid: ervoor zorgen dat het netwerk samen ondersteuningsvragen kan oplossen waardoor cliënten/bewoners minder afhankelijk zijn van hulpverleners.

Daarnaast sluit netwerkgericht werken veel meer aan bij de huidige participatiesamenleving dan cliëntgericht werken. In de huidige maatschappij laat de overheid (waar mogelijk) het welzijn van de burgers het liefst zoveel mogelijk over aan de burger zelf en/of zijn/haar omgeving. De participatiesamenleving is erop gericht om zoveel mogelijk ondersteuningsvragen op te lossen door te kijken naar de naaste omgeving. In plaats van eerst af te vragen welke instanties je kunnen helpen heeft er een verschuiving plaatsgevonden waarbij we zoveel mogelijk kijken naar wat je broer of buurman voor je kan betekenen. Deze manier van werken zorgt voor meer onafhankelijkheid van burgers, men kan hierdoor leren om gebruik te maken van zijn/haar netwerk voordat ze gebruik maken van de hulpverlening.

Netwerkgericht werken is een overkoepelende term, binnen netwerkgericht werken zijn er verschillende methodes. Welke methode je gebruikt is afhankelijk van de doelgroep en organisatie.

Naast netwerkgericht werken zijn er nog andere stromingen binnen het werkveld. Voorbeelden hiervan zijn cliëntgericht werken en herstelgericht werken.

Best practices in het netwerkgericht werken zijn onder andere: het aanleren van sociale vaardigheden, het opstellen van een sociogram en het uitzoeken van de vraag van de cliënt (Movisie, 2017). Met het uitzoeken van de vraag van de cliënt wordt bedoeld dat er goed onderzocht moet worden waar de behoefte van de cliënt ligt en welke strategieën bij deze behoefte aansluiten.

Cliëntgericht werken

Cliëntgericht werken is onlosmakelijk verbonden aan Carl Rogers. Het cliëntgericht werken valt onder de humanistische psychologie, de tegenhanger van de psychoanalyse van Freud en het behaviorisme. De basisuitgangspunten van de humanistische psychologie zijn:

1. De subjectiviteit staat centraal evenals het centralisme. Met subjectiviteit bedoelt men de eigen ervaringen, individuele belevingen en gedachten. Het centralisme houdt in dat beleving en gedrag door het individu zelf wordt veroorzaakt.
2. Het bewustzijn wordt centraal gesteld.
3. De ontwikkeling wordt benadrukt, men spreekt van proces en groei en zet zich af van de statische opvatting van de mens. Met andere woorden: de mens is altijd in ontwikkeling.

4. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor hun leven.
5. Eigen ervaringen worden in het hier en nu geplaatst, historische bepaaldheid krijgt weinig aandacht.
6. De mens wordt als geheel opgevat.
7. Het doel is om het individu te bevrijden van eventuele belemmeringen die veroorzaakt kunnen worden door maatschappelijke of psychische problemen.

Rogers schaarde zich bij deze psychologische stroming en ontwikkelde binnen deze stroming zijn eigen theorie. Rogers theorie is gericht op het sterk maken van het individu, het gaat hierbij niet om het verminderen van klachten of symptomen maar het versterken van het individu zodat men zijn actuele of toekomstige problemen zelf kan oplossen. Binnen een persoon worden volgens Rogers drie processen onderscheiden: emoties (voelen), cognities (denken) en gedrag (handelen). De interactie tussen deze drie wordt benadrukt op gevoel. Rogers spreekt over de interne en externe dialoog, de interne dialoog is de interactie tussen denken en voelen en de externe dialoog is de interactie met anderen. Rogers stelt dat de interne dialoog goed is wanneer het denken en voelen in overeenstemming met elkaar is, de externe dialoog is goed wanneer je jezelf bent bij anderen en als het handelen van anderen betekenis heeft.

In de hulpverlening onderscheid Rogers drie grondhoudingen:

1. Echtheid

Met echtheid bedoelt Rogers dat de hulpverlener geen enkel gevoel ontkent en zich niet verschuilt achter een professionele houding. Echtheid kent een binnenzijde en een buitenzijde. De binnenzijde houdt in dat professionals openstaan voor hun eigen gevoelens en dat gevoelens en de bewustzijn hiervan gaan samenvallen. De buitenzijde is wat de hulpverlener laat zien aan de cliënt, een hulpverlener is transparant als hij zijn of haar gevoelens kenbaar maakt aan de cliënt.

2. Onvoorwaardelijke positieve gezindheid

De hulpverlener dient open te staan voor de gevoelens en gedachten van de cliënt, iemand kan alleen groeien in een steunende omgeving. Het is nodig dat de hulpverlener de cliënt aanvaardt zoals hij/zij is, dit bevordert zelfaanvaarding.

3. Empathie

Hiermee doelt Rogers op de houding van de hulpverlener die probeert om de cliënt van binnenuit te begrijpen. De veronderstelling die hieraan ten grondslag ligt is dat het begrijpen van een ander alleen mogelijk is als er gelijkheid is tussen mensen. Dit betekent ook dat de hulpverlener zijn eigen waarden en zienswijzen opzij moet schuiven. Het empathisch begrijpen van een ander is een actief proces en is nooit af. Doordat de hulpverlener de gevoelens van de cliënt accepteert leert de cliënt zijn/haar eigen gevoelens accepteren.

De theorie van Rogers zie je overduidelijk terug in het cliëntgericht werken. In het cliëntgericht werken wordt door de hulpverlener aandacht besteed aan het reflecteren van gevoelens zonder een richting op te gaan, aan de hand van gesprekken komt de cliënt tot inzichten die eerst verborgen bleven. Daarnaast is empathie heel erg belangrijk, volgens Rogers is dit de belangrijkste sociale vaardigheid. Het uitgangspunt van cliëntgericht werken is dat de cliënt een volwassen persoon is die zelf weet wat er met hem/haar aan de hand is, het doel van de hulpverlener is om de cliënt zodanig te bekrachtigen dat men zijn/haar problemen zelf leert oplossen. Het is dus volledig gericht op het bekrachtigen van de persoon zelf, niet zozeer op de problemen waar de cliënt mee te maken heeft.

Herstelgericht werken

Dit literatuuronderzoek is gebaseerd op *Herstelondersteunende zorg* (Droës en Plooy, 2010).

Herstelgericht werken is erop gericht om een individu zo zelfredzaam mogelijk te maken. De benadering is er dus niet op gericht om iemand volledig te genezen, maar om met de beperkingen om te leren gaan en zo te begeleiden naar een betere kwaliteit van leven. Wensen, doelen en mogelijkheden worden met elkaar besproken en geëvalueerd. Men spreekt binnen deze benadering van maatwerk, elk individu kan namelijk andere doelen hebben. Het is de bedoeling dat de cliënt aan de hand van gesprekken leert te formuleren wat voor hem/haar een zinvolle levensvulling is. Binnen de herstelgerichte benadering is het essentieel om oog te hebben voor het netwerk van het individu, het is de bedoeling om rollen te versterken zodat de cliënt en zijn omgeving zelfredzamer worden.

Binnen herstelgericht werken spreekt men vaak van de triade: cliënt, naasten en hulpverleners. Het is van belang dat er tussen hen een goede samenwerking is. Er wordt gezocht naar de eigen regie van de cliënt en waar deze triade de cliënt kan versterken waar dat zelf (nog) niet lukt.

Gagne onderscheidt in 2004 de vier fasen van herstel, die zien er als volgt uit:

1. Overweldigd worden door de aandoening, de verwarring van de cliënt staat op de voorgrond.
2. Worstelen met de aandoening, cliënt voelt angst voor de aandoening maar vraagt zich ook af hoe hij/zij hiermee kan leven.
3. Leven met de aandoening, in deze fase leert de cliënt om te gaan met de aandoening.
4. Leven voorbij de aandoening.

De herstelgerichte benadering heeft ook oog over hoe hulpverleners zich zouden moeten opstellen. Droës en Plooy (2010) noemen de volgende kenmerken:

De hulpverlener:

- Heeft een attitude van hoop en optimisme;
- Is present;
- Gebruikt zijn professionele referentiekader op een bescheiden en terughoudende manier;
- Maakt ruimte voor, ondersteunt het maken van en sluit aan bij het eigen verhaal van de cliënt;
- Herkent en stimuleert het benutten van eigen kracht van de cliënt (empowerment) zowel individueel als collectief;
- Erkent, benut en stimuleert de ontwikkeling van ervaringskennis van de cliënt;
- Erkent benut en stimuleert de ondersteuning van de cliënt door belangrijke anderen;
- Is gericht op het verlichten van lijden en het vergroten van eigen regie/autonomie.

Daarnaast stelt de benadering dat de cliënt en het herstelproces te allen tijde leidend zijn.

Bijlage 8: Thematic analysis interviews

Stap 1: bereid de ruwe data voor voor analyse

In deze fase wordt bepaald welke data gebruikt wordt, het is bij deze techniek van belang dat de data volledig getranscribeerd wordt. Er is echter voor gekozen om dit niet te doen in verband met de privacy van de aanwezigen.

Stap 2: open codering

Tijdens de open codering is het de bedoeling dat er per zin gekeken wordt onder welk label dit valt, dit is apart van elkaar uitgevoerd.

Stap 3: validatie van de codes

In deze stap zijn de labels vergeleken, dit heeft geleid tot een lijst van labels.

Stap 4: axiaal coderen

Tijdens het axiaal coderen is er gekeken naar welke labels samengevoegd konden worden tot één label. Een voorbeeld hiervan is: het implementatieproces is goed verlopen en het implementatieproces is niet goed verlopen, dit is samengevoegd tot het label 'implementatieproces'.

Stap 5: vorm thema's

In stap 5 worden deze thema's uitgewerkt.

Toelichting termenlijst

Vossenloo	de verslavingskliniek van VNN in Eelde
Detox	afdeling opname & detox
O&D	afdeling observatie & diagnostiek van Vossenloo
IB	afdeling intensieve behandeling van Vossenloo
H&R	afdeling herstel & rehabilitatie van Vossenloo

Groen = behoefte, ja

Rood = geen behoefte

Paars = implementatieproces

Blauw = wordt al netwerkgericht gewerkt

Geel = wordt niet netwerkgericht gewerkt

Woonbegeleider A

- Omschrijft eigen werk als mensen helpen om hun leven in te richten richting zelfstandigheid.
- Netwerk komt nu terug bij het behandelplan, familie en netwerk komt hierin voor. Als mensen uit de kliniek komen zijn de contacten vaak hersteld. Dat loopt vaak en cliënten willen dan vaak netwerk uitbreiden met bijvoorbeeld vrienden e.d.
- Stimuleert hierin, moet hier wel weer een beetje aan wennen i.v.m. verandering van financiering.
- Betreft netwerk nu niet bij behandeldoelen (in de zin van gesprekken met ouders o.i.d.), cliënten willen netwerk graag ontlasten, voelen hierbij ook schaamte.
- Focust meer op netwerk op de Coendersweg omdat A dat netwerk kent.
- Ziet kennismaking zitten, maakt de stap kleiner om contact op te nemen met netwerk. Tijdens kennismaking kan je dit ook vertellen waardoor het netwerk weet dat je bijvoorbeeld contact met hen kan opnemen.

- Mooiste zou zijn dat het in de kliniek begint, dat ze daar al introduceren dat het netwerk op de Coendersweg uitgenodigd wordt.
- Heeft niet zoveel met steungroepen, weet wel dat het kan werken. Voelt weerstand omdat het wordt opgelegd. Ziet ook op tegen de sessies omdat het voelt alsof je de slechtste van de klas bent als je geen steungroep hebt. Cursus voelde ook niet helemaal fijn omdat je bijvoorbeeld de volgende keer meteen een organogram moest hebben. Voelde dwingend.
- Is enthousiast over CS, zijn hier wat soepeler in.
- Steungroepen zouden aangepast moeten worden op de cliënt, niet per se de setting hoe het beschreven staat. Bijvoorbeeld cliënt die niet allemaal verschillende mensen bij elkaar hoeft. Of bijvoorbeeld dat begeleiding mensen moet opbellen.
- Merkt dat cliënten heel voorzichtig zijn met netwerk na systeemtherapie, het staat nu dus blijft er vanaf.
- Twijfelt of de naam goed is.
- Betreft module: kan aansluiten bij Barkmolen of bespreken in de herstelgroep.
- Betreft implementatie: misschien was het handig geweest om eerst andere organisaties te laten komen en uitleggen hoe zij werken (bijvoorbeeld Community Support).
- Ideale situatie: zou fijn zijn dat mensen wanneer ze hier komen al weten wat er mogelijk is met het netwerk, hier bij het behandelplan ook op insteken. Zou fijn zijn dat cliënt zelf al weet wat er is aan netwerkgericht werken en hiervan op de hoogte is.
- Bijvoorbeeld evaluatiemomenten: zouden ook mensen uit het netwerk aan kunnen sluiten en dan bespreken wat de doelen nog zijn en wie daar wat in kan doen.

Woonbegeleider B

- Steungroep m.b.t. X vond ze fijn, ze zat niet helemaal in de casus omdat E dit zou doen maar het is goed verlopen.
- Kijkt hierdoor anders naar de steungroep, vooral omdat X het zelf had georganiseerd. Dit zorgde voor het verschil.
- Voelt druk m.b.t steungroepen, dat het 'moet', in geval van X mooi dat X het uit zichzelf wilde.
- Gebruikt het netwerk nu indirect, vraagt eerst: is er iemand in de omgeving die dit zou kunnen doen? Maar spreekt het netwerk zelf niet.
- Eerst proberen om naar het netwerk te kijken, hierin te activeren.
- In het begin weerstand m.b.t. steungroepen, moet nog 1,5 jaar werken en zat niet zozeer te wachten op een nieuwe methodiek.
- Vindt dat cliënten meer betrokken hadden moeten worden bij de introductie van steungroepen. Beleid had meer moeten peilen wat bewoners zouden willen en waar de behoefte lag, meer in de samenleving. Voelt nu als iets wat is opgelegd, hier komt ook de weerstand vandaan.
- Hoe zou je het netwerkgericht werken voor je zien?
- Ziet kennismaking wel zitten, maar niet in het begin. Cliënten moeten eerst even settelen en dingen regelen. Begeleider en cliënt moeten elkaar ook eerst leren kennen, maar na deze periode zou ze het wel een goed idee vinden om netwerk te ontmoeten (met toestemming van cliënt).
- Brengt netwerk in kaart aan de hand van bijvoorbeeld een sociogram.
- Netwerk koppelen aan de doelen wordt al deels gedaan geeft ze aan, zou hier wel voor open staan (?) (wordt niet concreet zo genoemd maar geeft wel aan dat het al deels gebeurt).

Woonbegeleider C

- Omschrijft eigen werk als: tijdje met cliënt meelopen in zijn/haar zoektocht naar een tevreden bestaan. Met name door mensen te bevragen, hoe ze dat willen, wie daarbij mag komen helpen met als doel om autonomie van de cliënt te behouden of te vergroten.
- Netwerk hoort hierbij, deze mensen blijven i.t.t. de begeleiding.
- Heeft het met cliënten over het netwerk om inzicht te krijgen, wie zijn er om je heen en wie doet wat?
- Naast de focus op bijvoorbeeld de buurman, probeert C (waar mogelijk) ook te focussen op andere netwerken.
- Geeft aan dit wel lastig te vinden omdat C gewend is dat zelf te doen, soms doet C iets en denkt C achteraf: dit had netwerk kunnen doen.
- Komt mede omdat de organisatie druk legt: wanneer de zus meegaat verdient de begeleiding en de organisatie er geen geld aan. Is nog steeds zo omdat er nog steeds genoteerd moet worden wat je doet met de cliënt, wanneer dit een stuk minder is kan er achteraf gekeken en gezegd worden: was dit wel nodig geweest? (m.b.t. indicatie).
- Geen fan van de naam steungroepen.
- Voorstander van netwerk inzetten, twijfelt om er altijd een steungroep van te maken. Moet bij de cliënt passen.
- Cursus was slecht, sessies wel fijn.
- Bij Community Support geweest, vond dit heel mooi.
- Community Support gaat per direct van het netwerk uit.
- Steungroepen passen niet bij C's eigen leven, weerhoudt C er daardoor ook van. Denkt zeker aan netwerk, maar om daar een groep van te maken is twijfelachtig.
- Implementatie: was ineens heel veel en sterk aanwezig, zorgde ervoor dat C afhaakte (in samenhang met de slechte cursus).
- Netwerk vergroten is lastig. Hoe doe je dat? Een goede band gaat vaak jaren overheen.
- M.b.t. netwerk vergroten zou C bij cliënten de verwachtingen temperen, niet ervan uitgaan dat het binnen een maand dikke mik is.
- Ideale situatie betreft netwerkgericht werken: Community Support. Lijst maken bij binnenkomst, wie is wie en wie doet wat? Tijdens het begeleidingsplan per doel al kijken wie daarmee zou kunnen helpen. Wie zou wat kunnen doen?
- Kijkt positief naar kennismaking in het begin, werkt drempelverlagend en daardoor vindt het netwerk de begeleiding sneller en vice versa. Zorgt meer voor een driehoeksverhouding.
- Heeft "halve steungroepsessie" gehad, was niet de intentie voor een steungroepsessie en verliep daardoor natuurlijk.
- Is langs geweest bij een ouder van cliënt, met de intentie om de ouder te zien en te ontmoeten. Zien waar iemand vandaan komt, zegt een hoop. Borduurt hier ook op voort door familie vaker te benoemen en te vragen aan cliënt hoe dingen in de familie lopen.
- Belangrijk om bij binnenkomst te focussen op het netwerk, zou dit in de opleiding ook meer willen zien omdat je er zelf maar tijdelijk bent.
- Aansluiten bij de cliënt is belangrijk, soms wel steungroep soms niet.

Woonbegeleider D

- Geen implementatie ervaren, meer opgelegd.
- Wel altijd gewerkt met het netwerk.
- Nu het wordt opgelegd bij de medewerkers, leggen zij het weer op bij de cliënten. Dit zorgt voor frictie.

- Als de methodiek niet wordt opgelegd gebeurt het wat soepeler.
- Kijken waar de cliënt behoefte aan heeft, wat heb je nodig en hoe ziet het systeem eruit?
- Wat heb je nodig om zo zelfstandig mogelijk te worden, dit is blijven liggen in het verleden. Hierdoor kan je een beter beeld krijgen van wat er speelt in het netwerk
- Het gaat er niet alleen om wat er is, maar ook om inzicht te geven aan de cliënt wat ze hebben (aan netwerk) en hoe ze het kunnen toepassen.
- Ze ziet niet de tijd en ruimte om het te doen.
- Mist protocol.
- Hoe meer je het verplicht, hoe meer de hakken in het zand komen. Zowel bij cliënten als hulpverleners.
- Wanneer de cliënt weet dat zij het voor het zeggen hebben werken ze vaak wel mee, hoe je het brengt is belangrijk.
- Het is niet voor alle cliënten duidelijk hoe ze het netwerk willen aanpakken, te veel dingen waar ze aan werken dus ze zijn er niet altijd aan toe om met het netwerk bezig te gaan.
- De insteek is belangrijk, doorvragen.
- Het begint bij de basis, kennismaken met het bestaande netwerk. En: hoe krijg je inzicht in het netwerk
- Wie de vertrouwenspersoon van een cliënt is staat niet standaard in het systeem, maar een huisarts bijvoorbeeld wel.
- Wie is belangrijk?
- Wat is het doel, is die persoon ook bereid om deel te nemen aan je herstelproces
- Gevoel dat je gister al een steungroep had op moeten zetten, geen tijd om het rustig op te zetten.

Woonbegeleider E

- Kijkt goed wanneer E de coach of de expert is.
- Zou niet goed weten hoe E een netwerk zou kunnen vergroten.
- Van vroeger: veel met de cliënt te maken maar het netwerk erom heen is alleen maar lastig.
- Nu: met de steungroepen kijkt E daar anders tegenaan.
- Het netwerk bekijken vanuit het belang van de cliënt.
- Het heeft ook te maken met waar je vandaan komt, E komt van de Molukse gemeenschap en dan staat er al een gemeenschap omheen.
- Niet iemand om het voortouw te nemen, laat een collega dan helpen.
- Het gaat om de cliënt niet om E dus hij wilde er graag iemand bij hebben.
- De cliënt had allemaal losse contacten met zijn netwerk maar de cliënt hield er zelf niks aan over, dit was een trigger om iedereen om de tafel te krijgen.
- Hoe breng je dat dan? Aan de hand van een statement dat hij eenzaam is en dat hij alleen aan het strijden is en dat zag de cliënt ook in.
- Toen het netwerk het doorhad toen liep het automatisch en ging het netwerk ook aan de slag.
- Uit de bijeenkomst is ook iets positiefs gekomen, het doel van de cliënt is behaald, een bezoeksregeling alleen met zijn dochter.
- De urinecontroles ontliet hij maar nu hij hier een belang mee heeft, werkt hij uit zichzelf mee.
- Je kan wel een netwerkbijeenkomst houden maar je moet wel een doel hebben waar de cliënt harder door gaat lopen.
- Een doel/stimulus zoeken waar de cliënt voor wil gaan.
- Toen E met een cliënt bezig was merkte E dat het wel een manier was maar niet de manier.
- Steungroepen moeten eigenlijk standaard, je moet echt uitzoeken wie valt onder de steungroepen.
- Geërgerd aan de bijeenkomsten op de A-weg omdat er als een schoolmeester rond werd gegaan of je wat had gedaan.
- De training heeft E niet enthousiast gemaakt.
- De sessies op de Coendersweg vindt E prettiger.
- Wat E eruit haalt zijn tips over steungroepen.
- Als je nu al gaat kijken bij een cliënt voor een steungroep voor uitstroom over een paar maanden werkt dat niet aangezien je een 'als dan situatie' krijgt.
- Het netwerk vast bij de cliëntbespreking benoemen.
- Slecht dat sommige zorghouders niet eens hier geweest zijn.
- Eigenlijk moet het vanaf het begin al benoemd worden.
- Neem iemand van het netwerk mee bij het intakegesprek.
- Kijkt nog niet of iemand van het netwerk betrokken kan worden bij een begeleidingsplan.
- Weet niet goed of E hier wat in ziet.
- De hulpverlener moet zichzelf ook wat minder belangrijk maken want het gaat in het weekend ook vaak goed.
- In het weekend kijk je wie zou je kunnen bereiken maar door de week is de hulpverlener altijd als back-up.
- Het netwerk bestaat eigenlijk altijd uit mensen die van goede wil zijn.
- Je doorbreekt de vicieuze cirkel die de cliënt ervaart in zijn leven/netwerk.
- De juiste timing is belangrijk om met steungroep te beginnen, duidelijk doel
- In het team bespreken, wanneer ga je het doen, hoe ga je het doen etc.

Interview externe professional:

- Steungroepen in het algemeen: een steungroep bestaat uit het eigen netwerk van een mens met een langdurige/terugkerende problematiek. In de steungroep staan doelen concreet om samen te werken zodat iemand zo fijn mogelijk functioneert, met zo weinig mogelijk professionele hulp. Streven: zo weinig mogelijk terugval maar ook zoveel mogelijk doelen behalen. Hulpverlener faciliteert en stimuleert hierin het draaien van de groep, basis is hierin wel dat de regie bij de cliënt blijft.
- Organisaties waar het echt goed loopt: Community Support.
- Netwerk kan ook caissière van de Albert Heijn zijn.
- Betreft proces Coendersweg: heel positief dat het zo is opgezet en dat er gericht aandacht voor is, extern persoon benaderd om erbij aan te schuiven. Je ziet tegelijkertijd ook de worsteling. Denkt dat het mooi is om positieve ervaringen veel te delen.
- Niet iedereen is er positief over, denkt dat het belangrijk is om door te praten over de argumenten die nu worden genoemd (cliënt heeft geen behoefte bijvoorbeeld). Denkt dat achter zulke argumenten veel koudwatervrees of gebrek aan kennis zit, belangrijk om het goed te brengen.
- Zou het goed vinden als organisaties stellen: dit is de manier waarop wij werken.
- Belangrijk om een doel te vinden bij het introduceren van de steungroepen. Mensen gaan harder lopen als er een positief doel aanhangt.
- Focussen op gelijkwaardigheid: bij een steungroep ontlast je je netwerk, je focust op gezond contact en gaat bijvoorbeeld fietsen met je broer. Hoeft niet altijd gericht te zijn op belasting van je netwerk. Positieve aspect is hierin belangrijk.
- Betreft kennismakingsmoment: de mensen die hier komen hoeven niet per se in de steungroep te zitten. Neemt niet weg dat het wel drempelverlagend werkt.
- Betreft methodiek en bijvoorbeeld 'steungroep' met losse personen: is geen steungroep want de mensen staan niet met elkaar om de persoon heen. Als dat de enige manier is waarop de cliënt het wil is het wel netwerkgericht maar geen steungroep. Zou hierbij wel het gesprek aangaan waarom de persoon dan niet iedereen bij elkaar wil.
- Weerstand op de Coendersweg wordt bij andere organisaties ook gezien. Als hulpverlener sta je toch altijd wat boven een cliënt, bij de steungroepen verandert je positie omdat de cliënt in regie komt, maakt hulpverlener kwetsbaar à zorgt misschien voor weerstand.
- Denkt dat er binnen organisaties één lijn getrokken moet worden: zo werken wij en medewerkers moeten hier ook getoetst op worden. Neemt niet weg dat er argumenten kunnen zijn bij bepaalde cliënten om het niet op te zetten.

Cliënt A

- Steungroep heeft niet veel zin want A weet wat A aan de mensen heeft en doet ook al dingen met het netwerk en wederkerigheid.
- Woont hier 6 maanden.
- Het is nog niet echt over het netwerk gegaan.
- Vertelt wel over vrienden, maar dat blijft niet plakken bij de begeleiding want zij hebben er geen gezicht bij.
- Zou open staan voor een kennismaking.

Cliënt B

- Woont er sinds half januari.

- Alleen IB gedaan.
- Netwerk wordt niet betrokken.
- In Vossenloo is er alleen een brief gestuurd naar contactpersoon.
- Lijkt haar niet werkend om het netwerk te betrekken, want B moet meer delen en moet zelf het netwerk betrekken.
- Het kan wel handig zijn als de begeleiding B zou activeren om contact op te nemen met het netwerk om iets te bespreken. Maar dat kan in deze situatie niet omdat B afstand moet nemen van familie.
- De begeleiding activeert om dingen met vriendinnen te bespreken en met bewoners.
- Ze stimuleren om een nieuw netwerk te ontwikkelen/ uit te breiden.
- Het is fijn om te oefenen met medebewoners en om het te bespreken met elkaar.
- Heeft nog niet van de steungroepen gehoord.
- Steungroepen gelden niet voor B omdat ze al zelfstandig is.
- Ervaart al veel steun van het netwerk dus een steungroep is niet nodig in deze situatie, snapt het wel voor iemand die dat niet heeft.
- Sterk netwerk d.m.v. systeemgesprekken, ook bij de deeltijd behandeling zijn systeemgesprekken. Daardoor zijn de banden ook weer goed.
- Als ze bij B in het begin een koffiemoment met netwerk en begeleiding zou doen dan zou B daar geen behoefte aan hebben gehad, neemt hen zelf in het traject mee en dat is prima, anders krijgt B het gevoel dat B weer een klein kind is.
- Voor sommigen kan het belangrijk zijn, beschermd wonen/begeleid wonen?

Cliënt C

- 10 maanden woonachtig op de Coendersweg.
- Detox, IB en H&R gedaan in Vossenloo.
- Netwerk wordt niet betrokken bij de begeleiding, het wordt wel besproken maar ze komen niet samen of werken niet samen. Het mag wel maar het hoeft niet, allemaal al gehad in Vossenloo.
- C weet de mensen wel te vinden.
- C maakt nu ook gebruik van het netwerk als C iets moet weten.
- C ziet de meerwaarde er niet van in om het netwerk te betrekken
- Heeft alles al besproken bij systeemgesprekken.
- Zou van zijn familie ook niet hoeven denkt C.
- Koffiedrinken met de begeleiding en familie had C destijds wel voor opengestaan maar zag er geen meerwaarde van in en dat hoefde van de familie ook niet denkt C.
- Dat heeft C op de kliniek allemaal gehad.
- Bij een terugval ziet C de meerwaarde er wel van in, C zou het zelf niet voorstellen maar de begeleiding moet het voorstellen.
- De preventieve gesprekken zijn al geweest bij de systeemtherapie.
- Zolang het goed gaat en cliënten een sterk en steunend netwerk hebben, ziet C de meerwaarde er niet van in. Als het minder goed gaat met cliënten dan zou het wel helpend zijn en zou het ook moeten.
- C heeft wel eens van een steungroep gehoord helemaal in het begin van de begeleiding maar zag hier het nut niet van in omdat C al een netwerkgesprek gehad op de kliniek en de doelen zijn nu niet veranderd, dus hoeft C ook geen nieuwe bijeenkomst.

Cliënt D

- Vossenloo, detox □ O&D □ IB □ H&R □ Coendersweg.
- Betere band met familie door systeemtherapie.
- Gebruikt het netwerk, weet ze te vinden maar is gefocust op het hier en nu. Wil netwerk daarin niet te veel belasten.
- Geen groot netwerk, vroeger vooral gebruikersvrienden. Hierin geschrapt en nu een stuk kleiner netwerk (vooral familie/gezin).
- Zwager is zijn bewindvoerder.
- Heeft op de Coendersweg een netwerk aan bewoners, doet daarnaast vrijwilligerswerk. Wil netwerk graag klein houden.
- Begeleider is bij D's vader thuis geweest, vond D heel fijn. Gaf D een gevoel van betrokkenheid vanuit de begeleiding.
- Kennismaking in het begin hoeft van D niet, geen behoefte aan. Snapt de insteek wel, maar is voor D niet van toepassing. Netwerk is uit zichzelf wel langs geweest.
- Hecht er wel meerwaarde aan dat begeleider thuis is geweest.
- Begeleider hoeft geen tweede keer langs te komen, ziet de meerwaarde daar niet van in (zolang het goed gaat). Mocht het minder gaan zou D daar wel de meerwaarde van inzien. Betreft koppen bij elkaar om eventueel mindere periodes te voorkomen zegt D: zolang het er niet is wil ik daar niet mee bezig zijn. Vind het wel fijn dat vader en begeleider elkaar nu hebben gezien.
- Heeft heel veel gehad aan systeemtherapie, daardoor is de band met familie nu weer goed.
- Begeleiders mee geweest naar vrijwilligerswerk.
- Vindt dat er meer gefocust moet worden op participatie.

Cliënt E

- September 2021 komen wonen, in mei weggegaan en in november 2022 weer teruggekomen.
- O&D en IB gedaan.
- Netwerk vooral binnen Coendersweg, mensen van locatie en van de kliniek.
- Weet te onderscheiden wie steunend zijn en wie niet.
- Twee vriendinnen buiten de Coendersweg, maar contact is minder sinds het traject.
- Familie niet.
- Begeleiding stimuleert in E's geval vooral om netwerk op te zoeken naast Coendersweg.
- Lastig om nieuw netwerk op te bouwen, hoe doe je dat? Sociale skills minder i.v.m. verslavingsverleden. Zou hiervoor graag een module o.i.d. voor zien zodat E dat kan leren. Hoort dit ook veel van anderen, dat ze achterlopen op sociaal vlak en hier moeite mee hebben.
- Heeft hierover veel geleerd in de kliniek, maar veilige omgeving dus doe dat buiten maar eens.
- Systeemtherapie gehad in de kliniek, heeft hier veel uitgehaald. De lucht is hierdoor een beetje geklaard.
- Nooit gehoord van steungroepen.
- Steungroepen lijken E een goed ding, zou hiervoor open staan. Denkt dat het helpend is omdat het vooral mensen zijn die niet goed om hulp vragen, denkt ook dat het helpt m.b.t. signaleringsplan. Hoe ziet oranje/rood eruit? Op die manier zou netwerk je kunnen terugtrekken omdat je het zelf niet meer ziet.
- Zou kennismaking met netwerk en Coendersweg ook zien zitten. Systeemgesprekken zijn anders, daar los je een probleem op, zou graag zien dat je vanaf Coendersweg weer zou kunnen bouwen en meegenomen wordt in het proces.

Bijlage 9: Informed Consent interviews

TOESTEMMINGSFORMULIER (Informed Consent)

Betreft: onderzoek naar het inzetten van netwerkgericht werken binnen VNN.

Ik verklaar hierbij op voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek.

Ik begrijp dat:

☐ ik mijn medewerking aan dit onderzoek kan stoppen op ieder moment en zonder opgave van reden

☐ gegevens anoniem worden verwerkt

☐ de opname vernietigd wordt na uitwerking van het interview

Ik verklaar dat ik:

☐ geheel vrijwillig bereid ben aan dit onderzoek mee te doen

☐ de uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in het uiteindelijke advies en het begeleidende document

☐ toestemming geef om het interview op te laten nemen door middel van een voice-recorder

Handtekening:

Naam:

Datum:

Onderzoekers: ik heb mondeling toelichting verstrekt over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik verklaar mij bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.

Handtekening 1:

Naam 1:

Handtekening 2:

Naam 2:

Datum:

Bijlage 10: Decision Matrix brainstormsessie

Er is gekozen voor de decision matrix omdat de matrix in relatief korte tijd inzicht geeft in goede en verstandige opties door te werken aan de hand van de scores (Van 't Veer et al., 2020). Voor dit proces

zijn de ontwerpeisen die belangrijk zijn voor het product in de tabel geplaatst, de opties zijn hiernaast gezet en deze hebben vervolgens scores gekregen aan de hand van de ontwerpeisen.

Stap 1: Selecteer de juiste personen

Er is voor gekozen om alle professionals van de afdeling uit te nodigen, denk hierbij aan woonbegeleiders, de zorgcoördinator en een HBO Social Work stagiaire. Van de vijf woonbegeleiders waren er twee aanwezig. Verder waren de zorgcoördinator en de stagiaire aanwezig.

Stap 2: Inventariseer de opties

De opties waren net met elkaar besproken, deze zijn nog herhaald en toegelicht.

Stap 3: Inventariseer en bepaal de criteria

De criteria die is gekozen zijn de opgestelde ontwerpeisen. Hier zijn de belangrijkste uitgekozen, deze criteria staat onderstaand in de decision matrix.

Stap 4: Beoordeel en bespreek de opties

Vervolgens zijn de scores gegeven en onderbouwd.

Decision Matrix	Criterion 1 Het product moet de handelingszekerheid van professionals met betrekking tot netwerkgericht werken vergroten.	Criterion 2 Het product moet ervoor zorgen dat professionals positieve ervaringen met elkaar uitwisselen.	Criterion 3 Het product moet ervoor zorgen dat de voordelen van het netwerkgericht werken beter overgebracht kan worden tegenover cliënten.
Supervisie training Casuïstiek bespreken, successen met elkaar delen en handvatten aangereikt krijgen door met elkaar te overleggen.	★★★★★ Argumentatie: De supervisie trainingen zijn erop gericht om de handelingszekerheid te vergroten door problemen te bespreken en met elkaar te overleggen wat eventuele handelingsalternatieven kunnen zijn.	★★★★★ Argumentatie: Is een onderdeel van de supervisie, wanneer er positieve ervaringen zijn zullen deze gedeeld worden met elkaar.	★★★★★ Argumentatie: Dit kan een onderdeel zijn van de supervisie, met elkaar bespreken hoe men het brengt, welke reacties dit oplevert, hoe collega's dit brengen, waar verbeterpunten zitten etc.
Protocol Afspraken noteren in een protocol, bijvoorbeeld: binnen zes weken moet een sociogram zijn gemaakt, binnen 8	Argumentatie: ★★★★☆ Bij deze optie kan de handelingszekerheid beschreven worden. Bijvoorbeeld: tips en best practices in het protocol.	Argumentatie: ★★★★☆ Hier kan een moment voor gekozen worden die wordt vastgesteld in het protocol,	Argumentatie: ★★★★☆ Dit kan beschreven worden in het protocol, hoe breng je het naar cliënten, best practices.

weken is het netwerk uitgenodigd.		bijvoorbeeld: 1x in de zes weken.	
Kletsput Inzichtelijke vragen om aan elkaar te stellen om bewustzijn te creëren.	 De handelingszekerheid kan indirect vergroot worden doordat er door deze kaartjes gesprekken ontstaan met collega's waarin je tips kan delen met elkaar.	 Het is een mogelijkheid, maar het zorgt niet voor een structureel moment waarop deze successen gedeeld worden.	 Het zou indirect kunnen door met collega's te bespreken hoe zij het brengen en hier tips over uitdelen. Maar niet concreet.
Handout met aandachtspunten met betrekking tot netwerkgericht werken en deze bespreken tijdens de cliëntbesprekingen.	 De handelingszekerheid kan indirect vergroot worden doordat er door deze kaartjes gesprekken ontstaan met collega's waarin je tips kan delen met elkaar.	 Zou meegenomen kunnen worden in de aandachtspunten.	 Zou meegenomen kunnen worden in de aandachtspunten.

Bijlage 11: Prototypes

Handleiding netwerkgericht werken supervisie

Netwerkgericht werken supervisie

VERSLAVINGSZORG
NOORD NEDERLAND

- Inzicht creëren
- Bewustwording
- Patronen doorbreken
- Praktijkgericht

Netwerkgericht werken supervisie

Supervisie gericht op het netwerkgericht werken

Format

Het doel van de supervisie is dat er helderheid ontstaat in je eigen handelen, dat je nieuwe inzichten krijgt om je patronen te doorbreken. Cruciaal is dat je de hulpvraag om kan zetten in een leervraag. Het herkennen van je eigen gedrag en hiervan leren voor volgende situaties.

De supervisie wordt gegeven door Leonie aan de hand van de scoren methodiek. Hier hebben jullie al vaker meegewerkt tijdens de ongewenst gedrag sessies. De groep waarmee je de supervisie doet kan het hele team zijn of een gedeelte ervan, wat voor jullie prettig is.

Je pakt een werksituatie waar jij netwerkgericht of cliëntgericht hebt gewerkt.

- Wat heb jij precies gedaan?
- Wat maakt dit netwerkgericht of juist cliëntgericht?
- Wat levert deze aanpak jou op?
- Wat levert de aanpak de cliënt op?
- Waarom heb je juist deze keuze gemaakt?
- Wat voor gevoel had je tijdens de situatie?
- Wat voor gevoel heb je nu je erop terug kijkt?
- Wat als je juist netwerkgericht of cliëntgericht had gewerkt, wat zou dan de uitkomst zijn geweest?
- Wat zou dit betekenen voor jouw gevoel?
- Zou je de volgende keer weer dezelfde keuze maken?

Aan de hand van deze vragen kan je de werksituatie doorgronden en onderzoeken waarom je de keuzes hebt gemaakt die je hebt gemaakt. Je krijgt nieuwe inzichten door de vragen van jezelf, de supervisie en de rest van de groep. Het is een proces met elkaar en voor elkaar omdat je elkaar probeert te helpen om verder te komen met hun leervraag.

Prototype 2:

Kletsstof vragen:

- Hoe zou je dit in het weekend oplossen?
- Hoe zou je dit oplossen in je eigen privé situatie?
- Waarom betrek je het netwerk (nog) niet?
- Wat zou het opleveren wanneer je dit wel doet?
- Wanneer heb je voor het laatst gesproken over het netwerk met de cliënt?
- Hoe ziet de situatie er voor de cliënt uit als jij nu wegvalt?
- Hoe zou de situatie eruit zien voor de cliënt als jij wegvalt maar hij/zij heeft een goed werkend netwerk?
- Hoe zou jij er voor jezelf voor kunnen zorgen dat je meer naar de achtergrond verdwijnt?
- Hoe zou de cliënt het voorheen hebben opgelost?
- Wat mis je nog om het netwerk goed in kaart te krijgen?

Prototype 3:

Protocol netwerkgericht werken

PROTOCOL NETWERKGERICHT WERKEN

VERSLAVINGSZORG
NOORD NEDERLAND

- Introduceer netwerkgericht werken aan de nieuwe cliënten
- Maak een sociogram
- Nodig het netwerk uit voor een kennismaking
- Besteed er aandacht aan tijdens de cliëntbesprekingen, deel dilemma's

PROTOCOL NETWERKGERICHT WERKEN

Netwerkgericht werken binnen VNN

Inleiding

In 2022 heeft VNN, samen met andere partijen, het samenwerkingsconvenant Samen voor Herstel getekend. In dit convenant staat beschreven dat..... in de praktijk liep dit echter moeizaam en werd de methodiek niet geïmplementeerd. In februari 2023 is er een onderzoek gestart naar netwerkgericht werken op de woonlocatie Coendersweg. De uitkomst van dit onderzoek is dat er behoefte is voor een protocol om het netwerkgericht werken te implementeren in de organisatie.

Voor u ligt het protocol netwerkgericht werken, in dit protocol besteden we aandacht aan de volgende punten:

- Het introduceren van netwerkgericht werken aan nieuwe cliënten
- Het besteden van aandacht aan het netwerkgericht werken tijdens cliëntbesprekingen
- Het opstellen van een sociogram
- Het uitnodigen van het netwerk voor een kennismaking

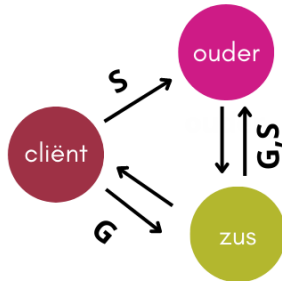
Daarnaast zal er aandacht zijn voor....

Samen voor Herstel

Stap 1: introduceer nieuwe cliënten aan netwerk gericht werken

Stap 2: maak een sociogram

Om het netwerkgericht werken op de Coendersweg te vergroten is er besloten om met elke nieuwe cliënt die binnenkomt een sociogram te maken. In het sociogram maak je gezamenlijk het netwerk en de werking duidelijk. Bijvoorbeeld: de rol tussen cliënt en zijn zus wordt bestempeld met een "G", omdat hij naar zijn zus trekt voor gezelligheid. Aan de hand van letters kan je de relatie tussen cliënt en omgeving inzichtelijk maken. Daarnaast maak je gebruik van pijlen zoals hieronder weergegeven:

In bovenstaande sociogram zie je de functie van het netwerk en de wederkerigheid. Bij de zus van de cliënt zie je in dit geval een wederkerige relatie (twee pijlen) van gezelligheid, dit geldt dus voor beide. Als we kijken naar de relatie van cliënt naar ouder zien we een eenzijdige relatie van steun, de cliënt ervaart steun van zijn ouder maar de ouder ervaart geen steun van de cliënt. In de situatie van zus en ouder zie je dat er sprake is van een wederkerige relatie van gezelligheid en steun.

Stap 3: nodig het netwerk uit

Uit ons onderzoek is gebleken dat.... de theorie onderbouwt dit...

Stap 4: besteed aandacht aan netwerkgericht werken tijdens de cliëntbesprekingen

Bijlage 12: Literatuuronderzoek prototypes

Supervisiehandleiding

Heijs en Koersen spreken over supervisie en dat het gaat over de richting van de professional en waar die zich nog verder in zou kunnen ontwikkelen. Verder gaat het erom hoe de professional zoveel mogelijk gebruik kan maken van zijn kwaliteiten binnen de context van de organisatie.

De SCOREN methodiek is een methodiek die binnen VNN wordt gebruikt om supervisie te geven op gebied van ongewenst gedrag. De woonbegeleiders van de afdeling geven aan dat dit goed bevalt en dat ze graag via deze methodiek willen werken. De methodiek is praktisch based en is dus gebaseerd op praktijk situaties.

Protocol

In een protocol staat beschreven wie, wat doet en in welke situatie dit zou moeten gebeuren. De voordelen van een protocol zijn dat er geen misverstanden ontstaan en dat er duidelijkheid ontstaat. Verder kan je een professional ter verantwoording roepen wanneer die niet volgens het protocol werkt. (NHG, 2015)

Kletspot

Een kletspot heeft verschillende positieve effecten. Heidinga geeft aan dat het een duurzame verandering geeft en dat het belangrijk is om met elkaar in gesprek te gaan. De kletspot zorgt dan voor het contact moment. Wintjes geeft aan dat een kletspot niet alleen gebruikt hoeft te worden met professionals maar dat het ook ingezet kan worden in contact met de cliënten. Verder geeft hij aan dat het een makkelijke manier van evalueren is tussen collega's en dat je makkelijker moeilijke onderwerpen bespreekbaar kan maken.

Bijlage 13: Thematic analysis testfase

Startsessie test bijeenkomst 16-05-2023

Thematic analysis is een techniek om in kwalitatieve data patronen te ontdekken, op deze manier kan de data verdeeld worden in de belangrijkste thema's (Van 't Veer et al., 2020)

Stap 1: bereid de ruwe data voor voor analyse

In deze fase wordt bepaald welke data gebruikt wordt, het is bij deze techniek van belang dat de data volledig getranscribeerd wordt. Er is echter voor gekozen om dit niet te doen in verband met de privacy van de aanwezigen.

Stap 2: open coding

Tijdens de open coding is het de bedoeling dat er per zin gekeken wordt onder welk label dit valt, dit is apart van elkaar uitgevoerd.

Stap 3: validatie van de codes

In deze stap zijn de labels vergeleken, dit heeft geleid tot een lijst van labels.

Stap 4: axiaal coderen

Tijdens het axiaal coderen is er gekeken naar welke labels samengevoegd konden worden tot één label. Een voorbeeld hiervan is: belemmering met betrekking tot cliënten en belemmering met betrekking tot persoonlijk handelen. Deze zijn in deze fase samengevoegd tot "belemmering".

Stap 5: vorm thema's

In stap 5 worden deze thema's uitgewerkt, de eindversie van de analyse is hieronder bijgevoegd:

Feedback

Wel netwerkgericht

Nog niet netwerkgericht

- Professional A, cliënt neemt meer verantwoordelijkheid en geeft meer duidelijkheid. Een andere cliënt vind het netwerk betrekken in de begeleiding eng.
- Professional B, netwerkbijeenkomst gehad, dit ging vanzelf, van te voren goed overleggen wat je wel en niet deelt met het netwerk
- Professional C, nog niet het gevoel dat het gebeurt, wel vragen, wie kan je ondersteunen.
- Professional D, vraag het netwerk uit, zoekt naar een haakje wel/niet, geen steungroepen, werkt al wel netwerkgericht

Feedback

Startsessie:

- Concrete afspraken
- Doel
- Successen delen
- Ruimte voelen om fouten te maken
- Opsommen wat wel goed gaat

Supervisie bijeenkomst:

Casus,

- Wat vond je lastig?
- Wat vond je top?
- Wat zou je tip zijn, aan je collega?
- Wat neem je mee voor de volgende keer?
- De casus oefenen